

Algemeen Veiligheidsbeeld Eenheid Den Haag

'Trends en ontwikkelingen op het gebied van veiligheid en criminaliteit in de Eenheid Den Haag'

2023

DRIO Den Haag
Analyse & Onderzoek
31 mei 2023

<Rubricering
extern>

Inleiding

Het Algemeen Veiligheidsbeeld Eenheid Den Haag 2023 schetst de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van criminaliteit, openbare orde en veiligheid. Het beeld is vervaardigd op basis van analyse van diverse (cijfermatige) politiebronnen, veiligheidsbeelden op specifieke onderwerpen¹, mediaberichten en extern (wetenschappelijk) onderzoek.

Het beeld is opgemaakt in het voorjaar van 2023. De laatste coronamaatregelen zijn alweer enige tijd geleden opgeheven maar welke blijvende impact heeft deze crisis gehad? En wat is het lokale effect van nieuwe crises (oorlog in Oekraïne, energiecrisis, hoge inflatie, woningnood, asielcrisis, stikstof en klimaatverandering) op nationaal en internationaal niveau?

Er gebeurt veel in de wereld en in de wijken, in de samenleving en achter de voordeur, online, op straat of in toenemende mate in een hybride werkelijkheid. Bijna alle ontwikkelingen in de samenleving raken direct of indirect het werk van de politie. Steeds meer thema's vragen om specialistische kennis. Tegelijk zijn veel van de meest relevante ontwikkelingen met elkaar verbonden. Internationale drugshandel is in belangrijke mate verbonden met de wijze waarop kinderen opgroeien in kwetsbare wijken. Online beledigingen leiden tot fysieke geweldsincidenten. De overtuiging dat de wereld wordt geregeerd door een kwaadaardige elite heeft effect op de wijze waarop een politiemedewerker op medewerking kan rekenen bij een bekeuringssituatie.

Een aantal opvallende incidenten sinds het opmaken van het vorige Algemeen Veiligheidsbeeld:

- In mei 2022 werd een jongen in Zoetermeer in zijn gezicht geschoten toen hij zijn school uitliep. Dit bleek verband te houden met een al lang lopend conflict tussen rivaliserende jeugdgroepen.
- In 2022 vond een serie aanslagen met explosieven en beschietingen van panden plaats waarbij veel incidenten teruggevoerd zijn naar conflicten binnen en tussen drugsnetwerken.
- In maart 2023 vonden tegelijkertijd grote demonstraties plaats van boeren en Extinction Rebellion (XR). Honderden mensen werden op de A12 aangehouden en in het Zuiderpark reed een shovel door een hek.
- In april 2023 werd de criminele handelswebsite Genesis Market offline gehaald. Het betrof een grootschalige internationale samenwerking met verdachten en slachtoffers in de Eenheid Den Haag.

Dit zijn incidenten maar wat is het grotere plaatje, wat zijn de belangrijkste trends? Welke ontwikkelingen zien we en welke verwachten we?

Door één keer per jaar de belangrijkste ontwikkelingen op een rij te zetten proberen we politiemensen, veiligheidspartners en andere geïnteresseerden te informeren over welke ontwikkelingen wij vanuit de politie zien. Het betreft een document waarin de ontwikkelingen slechts op hoofdlijnen worden beschreven. In veel gevallen ligt er een verdiepende analyse met meer details aan ten grondslag. Soms is de constatering dat we nog vrij weinig weten over een nieuwe ontwikkeling ook aanleiding voor een intern gesprek over vervolgonderzoek.

De ontwikkelingen in het Algemeen Veiligheidsbeeld worden besproken aan de hand van de volgende thema's:

Ontwikkeling aangiftecriminaliteit en overlast

Openbare orde, contraterrore, extremisme en radicalisering

Drugs

Geweld

Mensenhandel

Online criminaliteit

Het thema jeugd heeft dit jaar geen eigen hoofdstuk maar speelt in meerdere hoofdstukken wel een belangrijke rol.

Leeswijzer

U kunt eenvoudig door dit document heen navigeren. In de inhoudsopgave (volgende pagina) kunt u op alle hoofdstukken klikken en zo direct lezen wat u interessant vindt.

Op elke pagina vindt u dit menu-icoon. Klik hierop en dan navigeert u weer terug naar de inhoudsopgave.

Op elke hoofdstukpagina ziet u welke subonderwerpen er zijn en door daarop te klikken, kunt u hier snel naar toe navigeren. Terug naar de hoofdstukpagina, klik dan op het icoontje van dat hoofdstuk onderaan de pagina.

Regulier door het document heen klikken kan uiteraard ook, gebruik dan deze icoontjes om een pagina vooruit of achteruit te navigeren.

Tot slot vindt u alle bronnen in een bijlage. Klik op een bronverwijzing om naar de bron toe te navigeren. Klik vervolgens op dezelfde bron om weer terug in het document te gaan.

U kunt altijd teruggaan naar de pagina waar u gebleven was, gebruik daarvoor op Windows 'alt + pijl links' en op Mac 'command + pijl links'.

Inhoudsopgave

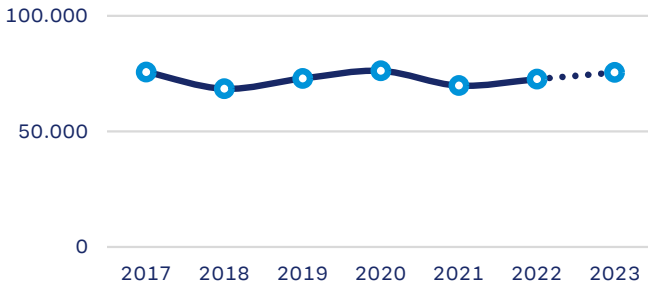
	Samenvatting	05
	Ontwikkeling aangiftecriminaliteit en overlast	06
	Openbare orde, contraterrore, extremisme en radicalisering	10
	Drugs	18
	Geweld	25
	Mensenhandel	32
	Online criminaliteit	35
	Conclusie	40

Samenvatting Algemeen Veiligheidsbeeld 2023

Ontwikkeling aangiftecriminaliteit en overlast

Het aantal geregistreerde misdrijven blijft relatief stabiel:

Aantal incidenten personen met verward gedrag toegenomen

Toename minderjarige verdachten

Openbare orde, contraterrorisme, extremisme en radicalisering

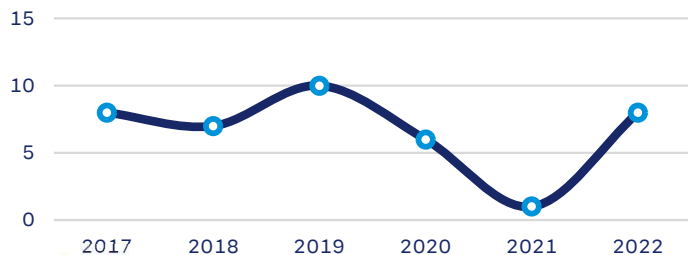

Aanslag met jihadistisch motief blijft voorstelbaar.

Vanuit rechts extremistisch gedachtegoed vormt accelerationisme grootste gewelds dreiging. Aanhangers zijn vaak (zeer) jonge mannen die online radicaliseren.

Drugs

Meer productielocaties ontdekt dan vorig jaar; opvallend veel labs voor methamfetamine

Landelijke toename veiligheidsincidenten productielabs; ook incident in de Eenheid Den Haag

Weer minder hennepkwekerijen ontmanteld

Toename jongvolwassenen bij drugshandel

Mensenhandel

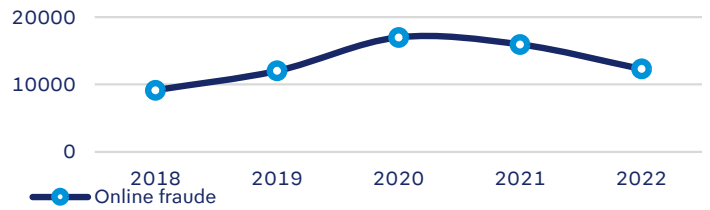

Meeste politieregistraties mensenhandel betreffen seksuele uitbuiting, de meeste signalen komen uit de thuisprostitutie.

Toegenomen bewustzijn dat (o.a. minderjarige) verdachten naast dader ook slachtoffer kunnen zijn maar aantal aangiften criminele uitbuiting nog beperkt.

Online Criminaliteit

Online fraude gedaald, maar wel toename gemiddeld schadebedrag. Zorgen over betrokkenheid jeugd bij online fraude blijven bestaan.

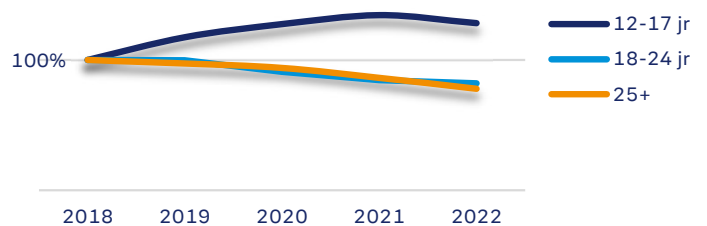

Cyberaanvallen waaronder ransomware en BEC-fraude blijven enorme gevolgen hebben voor organisaties.

Geweld

Toename van minderjarigen bij geweld sinds 2018. Rivaliteit tussen jeugdgroepen speelt belangrijke rol.

Veel incidenten met explosieven en beschieten panden. Oorzaak ligt vaak in conflicten binnen de cocaïnegmarkt.

Druk op stelsel bewaken & beveiligen; achtergrond dreigingen divers

Hoger aantal (ex-) partnerdodingen in de afgelopen jaren

Aangiftecriminaliteit en overlast

In dit hoofdstuk worden op hoofdlijnen de ontwikkelingen beschreven van (veelvoorkomende) criminaliteit waarvan burgers en organisaties slachtoffer zijn geworden. Dan hebben we het voornamelijk over diefstallen (zonder en met geweld), horizontale fraude, geweld en vernieling en openbare ordedelicten. Tevens is er gekeken naar de ontwikkeling van verschillende typen sociale overlast: jeugdoverlast, overlast van daklozen, overlast door personen met verward gedrag en overlast in/rondom de woning (geluidsoverlast, burenruzies).

Aangiftecriminaliteit

Overlast

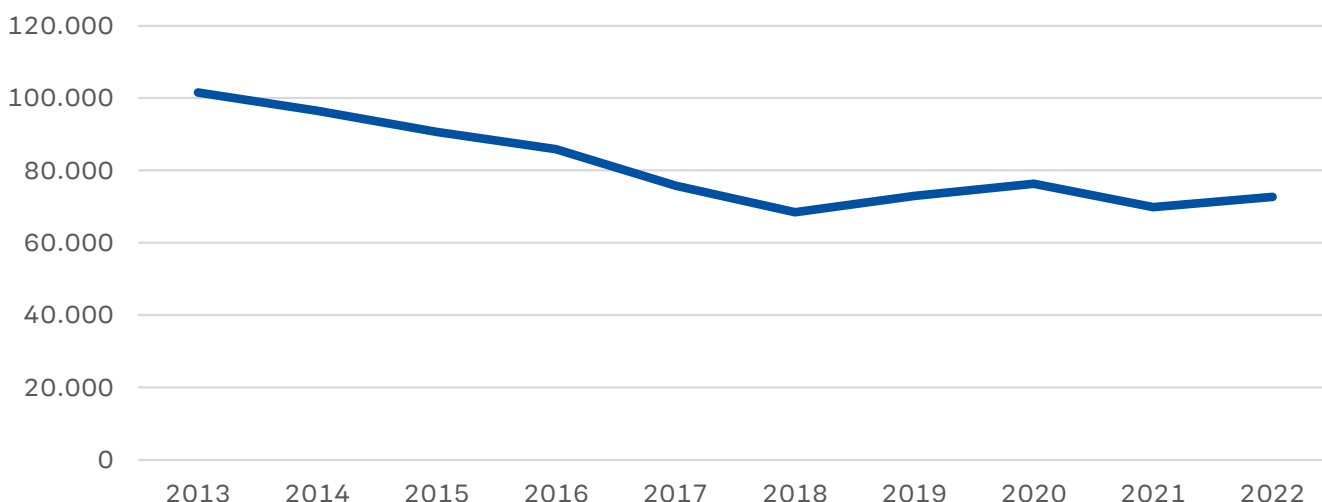

Aangiftecriminaliteit

Ontwikkeling algemeen

De afgelopen jaren hebben we – op lichte schommelingen na – een relatief stabiel beeld wat betreft het aantal misdrijven in het kader van het Wetboek van Strafrecht. Dit betreft aangiften van burgers en organisaties (zogenoemde ‘brengcriminaliteit’).² In 2022 zijn er ruim 72.600 van dit type misdrijven geregistreerd en dit is een lichte toename (+4%) ten opzichte van 2021 (ruim 69.840 misdrijven). Tussen 2013 en 2018 zagen we nog een duidelijke daling.

Grafiek 1. Ontwikkeling misdrijven WvS 2013-2022

Bron: BVI-BVH

Toename klassieke diefstallen zonder geweld, afname woninginbraken

Het totaal aantal diefstallen zonder geweld is toegenomen van 33.186 in 2021 naar 39.843 in 2022 en komt daarmee op ongeveer hetzelfde aantal als in 2018 en 2019 (pre-corona). Dit kan voor een belangrijk deel worden toegeschreven aan de forse toename van het aantal fietsdiefstallen; van 7.476 in 2021 naar 9.760 (+31%). Daarmee komt het aantal ook hoger uit dan vlak voor corona (stijging van 18% t.o.v. 2019). Een soortgelijke ontwikkeling is er bij de ‘diefstal af/uit/van overige voertuigen’ waarbij het vaak gaat om onderdelen van (elektrische) fietsen. Andere vormen van diefstal die duidelijk zijn gestegen ten opzichte van 2021 zijn winkeldiefstal (+31%; van 3.899 naar 5.124), diefstal van motorvoertuigen (+22%; van 1.052 naar 1.284) en zakkenrollerij (+16%; van 684 naar 795).

Het aantal diefstallen uit woning is – na een sterke daling in de coronajaren – tegen de verwachtingen in verder afgenomen van 2.684 in 2021 naar 2.404 in 2022 (-10%). Een soortgelijke afname is in het verlengde daarvan zichtbaar bij diefstal uit box/garage/schuur/tuinhuis (van 1.313 naar 1.110; -15%).³

Lichte toename diefstal met geweld, maar op langere termijn daling

Het aantal straatroven is toegenomen van 281 in 2021 naar 292 in 2022, maar het aantal is lager dan in de periode 2017-2020. Ook als we ‘overige diefstallen met geweld’ (hetgeen vaak in verlengde ligt van straatroof of eigenlijk straatroof betreft maar niet goed is geregistreerd) meenemen, zien we een afname ten opzichte van de periode 2017-2020.

Wat betreft overvallen zien we een stijging van 70 overvallen in 2021 naar 81 in 2022. Dit aantal blijft lager dan in vergelijking met de jaren voor corona (tussen de 92 en 103 overvallen). Wel valt op met betrekking tot de doelwitten dat het aantal overvallen op woningen ten opzichte van 2021 flink is toegenomen (van 23 naar 39) en het aantal overvallen op woning daarmee hoger is dan in de jaren voor corona.

Fysiek geweld op straat toegenomen, bedreigingen afgenomen

In 2022 is het aantal mishandelingen toegenomen (naar 5.012; + 6% ten opzichte van 2021) tot het niveau van voor corona. De tijdelijke afname gedurende corona en de stijging in 2022 is alleen zichtbaar in het (semi-) openbare domein.⁴ Daarbij gaat het vermoedelijk voor een substantieel deel om uitgaansgeweld. Op de langere termijn is overigens zichtbaar dat het aantal geregistreerde mishandelingen is gedaald.⁵ Ook de Veiligheidsmonitor laat zien dat het slachtofferschap van geweld (en mishandeling in het bijzonder) op de langere termijn is afgenomen. De aantallen registraties van openlijk geweld - geweld gepleegd in vereniging - tegen personen zijn lager dan bij mishandeling en kunnen enigszins fluctueren door de jaren heen, maar de aantallen zijn wel opvallend hoog in 2022. Zo zijn er in dit jaar 412 registraties.⁶ We zien hierbij een toenemende betrokkenheid van minderjarigen (zie hoofdstuk 5 Geweld).

Het aantal bedreigingen is - na een piek in 2020 (3.922) - gedaald van 3.663 in 2021 naar 3.369 in 2022 (-8%) en is daarmee enigszins lager dan in 2019 (-5%).

Het aantal incidenten van zwaar fysiek geweld⁷ is de afgelopen jaren relatief stabiel. Binnen de Eenheid Den Haag gaat het in 2022 om 817 registraties en dat wijkt weinig af van de aantallen in de voorgaande jaren. Op de langere termijn is een daling zichtbaar (in 2013 ruim 1.000 registraties).

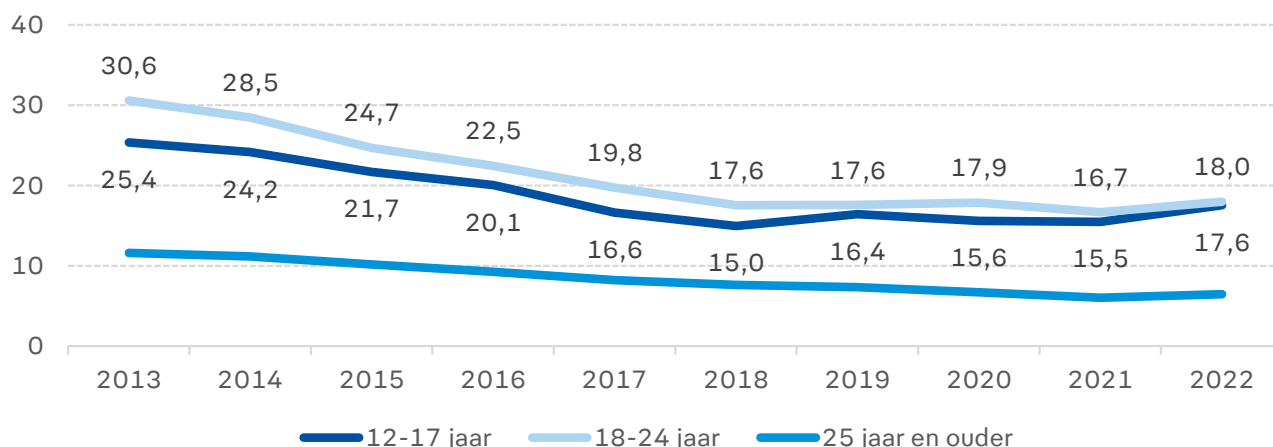
Daling online fraude

Online fraude is in 2022 ten opzichte van 2021 met ruim een vijfde (-22%) afgenomen van 15.955 naar 12.339 registraties.⁸ Daarbij zitten we ongeveer op het niveau van 2019, maar nog wel duidelijk hoger dan in de jaren daarvoor. De afname van online fraude is vooral terug te voeren op drie veelvoorkomende varianten, namelijk: vriend-in-noodfraude, aan- en verkoopfraude en betaalverzoekfraude. Dit wordt nader beschreven in hoofdstuk 7 Online criminaliteit.

Toename betrokkenheid jeugd bij criminaliteit

In 2022 is er - na een duidelijke afname van het aantal verdachten tussen 2013 en 2018 gevolgd door een stabilisering - een toename van het aantal verdachten in alle leeftijdscategorieën (zie grafiek 2). Wat betreft jongvolwassenen en de leeftijdscategorie van 25 jaar en ouder komt het aantal verdachten daarmee op het niveau van vlak voor corona (2019). Echter bij minderjarigen is de toename groter en is het aantal verdachten in 2022 hoger dan in 2017-2019. Daarmee zien we dat het aandeel minderjarige verdachten (op de totale verdachtenpopulatie) is toegenomen van 14% in 2018 naar 16% in 2022.

Grafiek 2. Aantal unieke verdachten van een misdrijf woonachtig in de EDH per 1.000 inwoners in betreffende leeftijdsgroep

Bron: BluespotMonitor - BVH

Wat betreft het type criminaliteit waarvan minderjarigen worden verdachten valt op dat de stijging het grootst is bij diefstal zonder geweld. Dit is volledig herleidbaar tot winkeldiefstal. De stijging bij minderjarigen is groter dan bij de andere leeftijdscategorieën en het aantal minderjarige verdachten van winkeldiefstal is in 2022 duidelijk hoger dan het niveau in de periode 2013-2021. Bij geweld en wapenbezit is het aantal minderjarige verdachten in de laatste jaren ook op een hoger niveau dan in de jaren daarvoor, maar daarbij gaat het om kleinere aantallen. Dit wordt verder besproken in hoofdstuk 5 Geweld.

Overlast

Wisselend beeld overlast

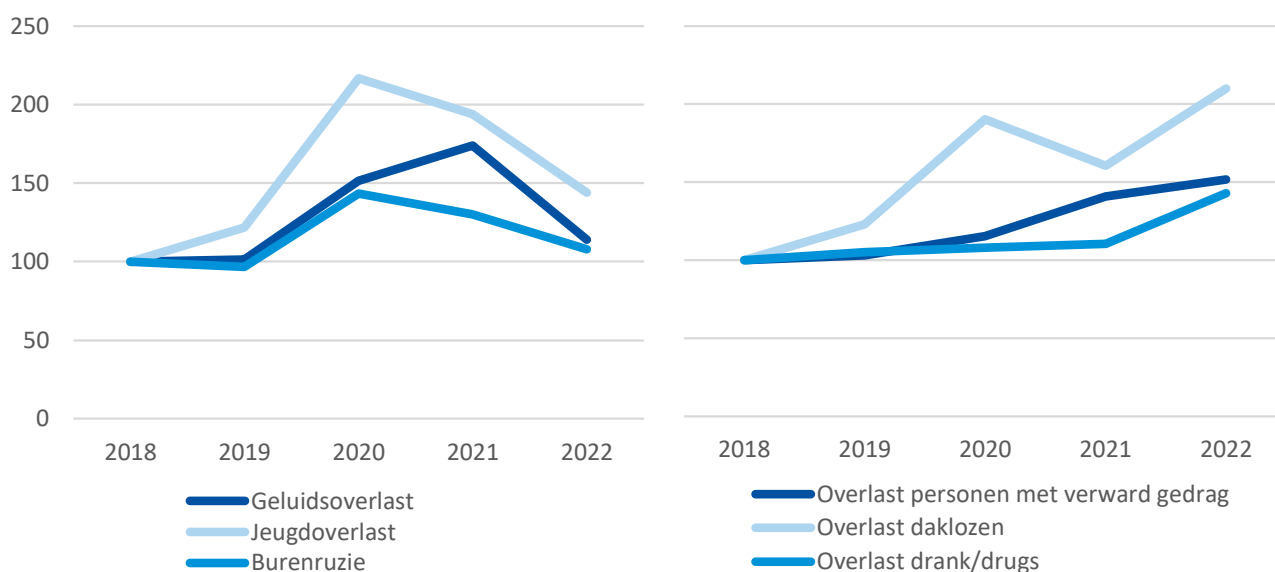
Met betrekking tot jeugdoverlast en overlast in/rondom de woning is er in het afgelopen jaar sprake van een normalisering; de aantallen zijn terug op of iets boven het niveau van pre-corona. Wat betreft jeugdoverlast zagen we na een piek in het eerste coronajaar (2020) in 2021 al een daling en deze zet zich door in 2022 waarin er 10.703 incidenten jeugdoverlast zijn (ten opzichte van ruim 16.000 incidenten in 2020). Dit aantal is nog wat hoger dan in 2019 maar daarbij lijkt er sprake van een registratie-effect.⁹

Bij overlast in/rondom de woning zien we ten opzichte van 2021 een daling bij zowel geluidsoverlast (-32%) als burenruzies (-17%). In beide gevallen blijft het aantal nog wel wat hoger (in beide gevallen 11%) dan in 2019.

Bij kwetsbare personen zien we een (verdere) toename van het aantal overlastincidenten. Het aantal incidenten met personen met verward gedrag stijgt al jaren en is in 2022 verder toegenomen tot 17.086 incidenten (+8%). Bij overlast van daklozen zagen we in 2021 een lichte afname - na een eerdere forse stijging - maar in 2022 is het aantal incidenten weer duidelijk gestegen tot 5.682 incidenten (+31%). Deze stijging is op veel plekken in de eenheid zichtbaar. Ook overlast van personen in verband met drank en drugs is - met 8.798 incidenten in 2022 - toegenomen met 34% ten opzichte van 2021. De voorgaande jaren zagen we ook al een lichte stijging. Mogelijk is er deels een verband met de stijging van overlast door daklozen.¹⁰

Deze ontwikkelingen bij elkaar genomen zorgen ervoor dat het totaal overlastincidenten waarop de politie moet reageren weliswaar wat is afgenomen ten opzichte van de coronajaren (-10% ten opzichte van 2021), maar wel duidelijk boven het niveau is van pre-corona (+30% ten opzichte van 2019).¹¹

Grafiek 3a en 3b. Ontwikkeling overlastincidenten, 2018-2022 (indexcijfers met 2018=100), Eenheid Den Haag

Bron: BVI-BVH

Openbare orde, contraterrorisme, extremisme & radicalisering

De politieorganisatie is er om de waarden van de democratische rechtsstaat te beschermen. Hierbij vervult de politie een faciliterende rol bij demonstraties en beschermt de politie hen die gebruik maken van hun grondrechten. Maar hierbij hoort ook het ingrijpen als de grenzen van de rechtsstaat worden overschreden. Als er sprake is van strafbare feiten zoals bedreiging of geweld gaat maatschappelijk ongenoegen via activisme over naar extremisme.

Maatschappelijk ongenoegen en demonstraties

Complot denken

Activisme en extremisme

Jihadisme

Maatschappelijk ongenoegen en demonstraties

Van maatschappelijk ongenoegen tot anti-institutioneel extremisme

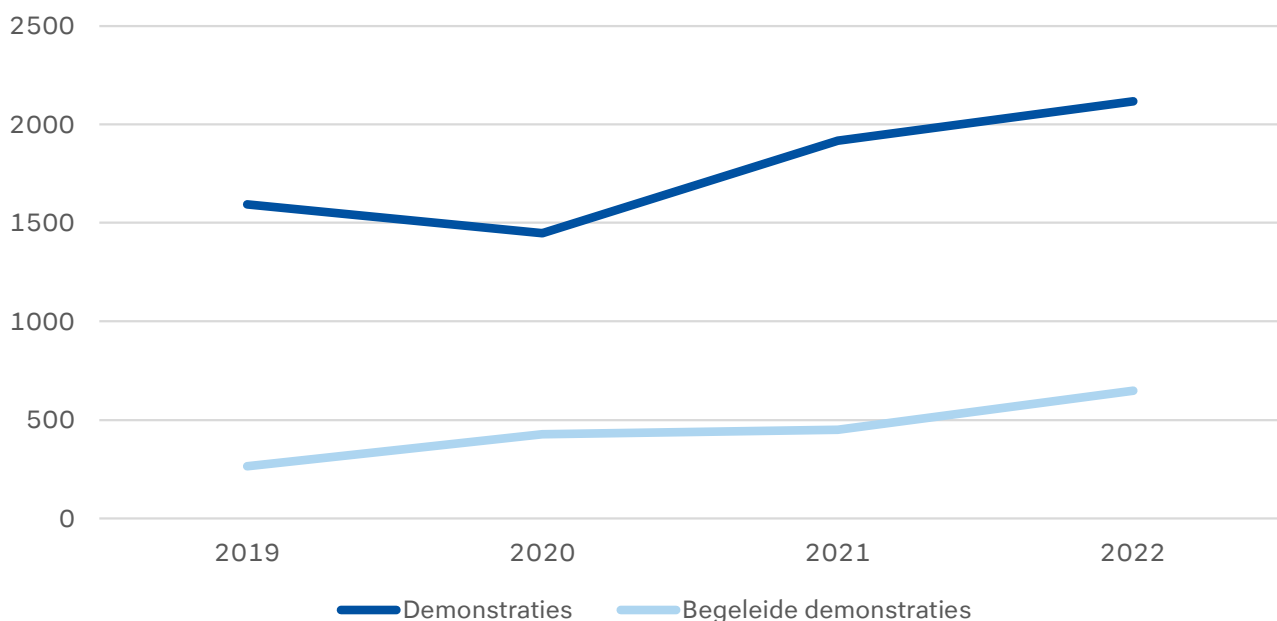
Vanaf het begin van de coronapandemie werd de politie in toenemende mate geconfronteerd met maatschappelijk ongenoegen, dat tot uiting kwam als de bedreiging van politici en andere publieke figuren, de vernieling van zendmasten en teststraten, demonstraties, zelfs grootschalige rellen. Maatschappelijk ongenoegen is een gevoel van angst, onzekerheid, onvrede of miskenting ten aanzien van het functioneren van de samenleving. Uit dit maatschappelijk ongenoegen komen allerlei zaken voort, waaronder politieke onrust, openbare ordeproblematiek, criminaliteitsbereidheid en allerhande vormen van activisme en extremisme. Steeds vaker is het ongenoegen niet alleen gericht tegen 'de overheid' maar ook tegen democratische processen en instituties zoals banken, de belastingdienst, de wetenschap en de media, en de politie. Daarom spreekt de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) sinds medio 2022 van anti-institutionele sentimenten.¹²

Toename van demonstraties in de Eenheid Den Haag

Den Haag heeft een bijzondere positie als stad van vrede en recht. Het is de stad van de Eerste en Tweede Kamer, internationale rechtsorganisaties zoals het Internationaal Gerechtshof, het Permanente Hof van Arbitrage en Europol, maar ook vele ambassades en consulaten. Dat heeft tot gevolg dat spanningen in de Nederlandse samenleving en in de wereld vaak tot uiting komen in de stad Den Haag. Het meest zichtbaar zijn de demonstraties op het Malieveld, bij regeringscentra, ambassades en overige internationale instellingen.

Na een relatief stabiel aantal demonstraties tot en met 2020 neemt het aantal demonstraties sinds 2021 fors toe tot 2118 in 2022 (+10% tov 2021, +33% tov 2019). Gemiddeld vinden in de Eenheid Den Haag inmiddels ongeveer zes demonstraties per dag plaats. Het aantal demonstraties dat onder politiebegeleiding plaatsvindt neemt relatief gezien nog sterker toe dan het totaal aantal demonstraties. In 2022 waren dat er 648 (+44% tov 2021, +145% tov 2019).

Grafiek 4. Ontwikkeling demonstraties, 2019-2022, Eenheid Den Haag

Met de afbouw van de coronamaatregelen viel in 2022 de voornaamste voedingsbodem voor de coronaprotesten weg. Daarmee werd een verschuiving en versnippering zichtbaar: acties en demonstraties waren talrijker maar kleinschaliger. Demonstraties waren verder niet langer uitsluitend gericht tegen de coronamaatregelen, maar ook tegen tal van andere beleidsthema's, zoals het asielbeleid, klimaat en de stikstofmaatregelen.

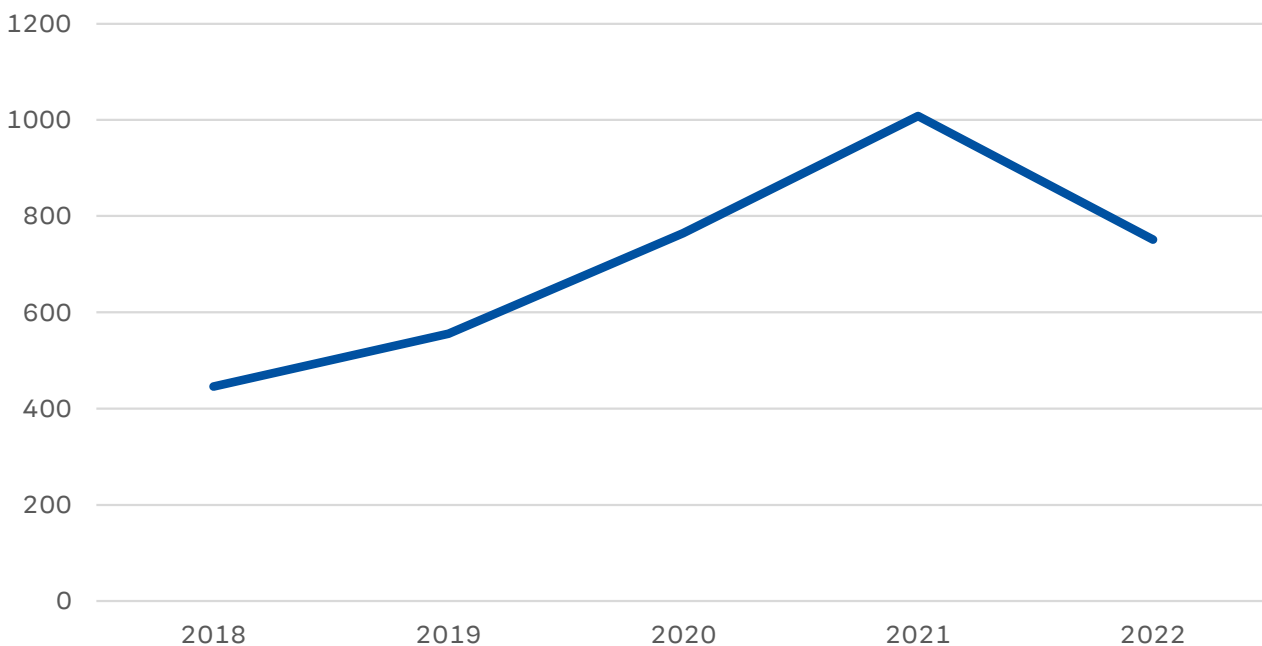
Ook geopolitieke ontwikkelingen vonden weerklank in Haagse straten en buurten. Zo leidden de Russische inval in Oekraïne en mensenrechtenschendingen in Iran tot (spontane) protestacties bij diplomatieke posten van die landen in Den Haag. Vermeend gebruik van chemische wapens in Noord-Syrië en Irak vormden de aanleiding voor een reeks van protesten bij onder meer het gebouw van de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens (OPCW).

De eerste maanden van 2023 bleef het aantal deelnemers vaak beperkt tot gemiddeld 20 personen. Recente demonstraties verliepen doorgaans zonder incidenten, maar verschillende activisten werden aangehouden voor bijvoorbeeld opruiing, belediging of bedreiging. Vaak is slechts een deel van deze personen woonachtig in Den Haag; veel activisten wonen elders in Nederland en reizen naar Den Haag om hier actie te voeren.

Misdrijven tegen het openbaar gezag

Het aantal misdrijven tegen het openbaar gezag¹³ is in 2022 gedaald ten opzichte van de piek in 2021. Niet al deze incidenten vinden plaats tijdens demonstraties maar de cijfers passen bij het beeld dat demonstraties minder vaak verstoringen van de openbare orde opleveren of gepaard gaan met strafbare feiten. In vergelijking met de grootschalige anti-coronaprotesten, waarbij geregeld grote inzet van de Mobiele Eenheid plaatsvond, verliepen de meeste demonstraties het afgelopen jaar relatief rustig. Het aantal geregistreerde misdrijven tegen het openbaar gezag ligt nog wel aanzienlijk hoger dan vijf jaar geleden. De toename van dit type incidenten vond al plaats voor corona maar is in die tijd versneld.

Grafiek 5. Ontwikkeling misdrijven tegen openbaar gezag 2017-2022, Eenheid Den Haag

Bron: BVH

Stikstofprotesten

In het voorjaar van 2022 was een opleving van boerenprotesten zichtbaar. Ook binnen (online) groepen van anti-overheidsactivisten en -extremisten vond een verschuiving plaats naar het stikstofbeleid.

Sinds de zomer van 2022 hingen door het hele land omgekeerde vlaggen bij boerderijen en langs verkeerswegen, als steunbetuiging aan de boeren en een symbool van verzet tegen de stikstofmaatregelen. De omgedraaide vlag werd eerder gebruikt bij demonstraties tegen de coronamaatregelen.

Op zaterdag 11 maart 2023 vond in Den Haag (tegelijk met een bezetting van de A12 door XR) een landelijke demonstratie plaats waarvoor boerenprotestorganisaties en anti-overheidsactiegroepen de handen ineensloegen. De demonstratie onderscheidt zich van eerdere demonstraties omdat het in een gelijkwaardige samenwerking met anti-overheidsgroepen is opgezet. De demonstratie was gericht tegen de toeslagenaffaire, de gaswinning in Groningen, de stikstofmaatregelen en andere beleidsthema's. Bij de start in de ochtend waren er meerdere groepen tractoren naar Den Haag op weg. Er was een noodbevel van kracht om zware voertuigen en tractoren uit de stad te weren. Tractoren werden onder andere geparkeerd op een aantal ingerichte parkeerplaatsen buiten het centrum van Den Haag. Een bestuurder van een shovel brak door een politieafzetting; toen de man zich verzette tegen zijn aanhouding raakten twee politiecollega's lichtgewond. De chauffeur werd daarvoor aangehouden. Op het hoogtepunt waren er naar schatting zo'n 8.000 tot 10.000 personen aanwezig in het Zuiderpark. De demonstratie verliep verder zonder incidenten.

Complotdenken

Geconfronteerd met grote onzekerheid, een bedreigende situatie, tegenstrijdige informatie, en ingrijpen van de overheid in de persoonlijke levenssfeer en bewegingsvrijheid van de burger gedurende de coronaperiode, vonden complottheorieën bij een deel van de bevolking de afgelopen jaren een vruchtbare bodem. Al dan niet in combinatie met percepties van falend optreden van de overheid of instituties zoals de belastingdienst, vinden sommige burgers houvast

in complotgedachten. Dit zijn niet te verifiëren of aantoonbaar onware beweringen of percepties over een kleine groep zeer machtige mensen die zichzelf in het geheim bevoordeelt, anderen onderdrukt, en zich daarmee bewust tegen het algemeen belang keert. Angst en onzekerheid maken zo plaats voor de stellige overtuiging dat burgers worden onderdrukt of misbruikt door een kwaadwillende elite.

Sinds de afbouw van de coronamaatregelen zijn groepen demonstranten en actiegroepen versnipperd en ingekrompen. Tegelijkertijd lijkt anti-institutioneel gedachtegoed verder verspreid te raken. Complottheorieën zijn een belangrijke drijvende kracht voor zowel activisme als extremisme. Burgers die geloven in het bestaan van complotten, zien hun wereldbeeld op tal van terreinen bevestigd. De stikstofcrisis, vluchtelingenstromen, de oorlog in Oekraïne, maatschappelijke ongelijkheid, de woningcrisis, en soortgelijke onderwerpen en thema's kunnen stuk voor stuk worden uitgelegd als het werk van een kwaadwillende elite. Voor wie eenmaal in de ban is geraakt van dergelijke complotgedachten, zal het moeilijk zijn om nog op een andere manier naar de wereld te kijken. Dat betekent ook dat complotgedachten het risico van extremisme met zich meebrengen. De AIVD geeft in haar jaarverslag 2022 aan dat het narratief over een 'kwaadaardige elite' op dit moment het populairste extremistische narratief is en schat dat in Nederland meer dan honderdduizend personen er in meer of mindere mate in geloven.¹⁴

Complottheorieën zijn vaak een instrument om andermans ongenoegen voor je eigen zaak te winnen. Complotverhalen identificeren een vijand, zonder dat daarvoor overtuigend bewijs nodig is. Daarom worden ze ook ingezet door mensen die de overheid en andere instituties om ideologische redenen dwars willen zitten. Denk bijvoorbeeld aan rechtsextremisten die de legitimiteit van de overheid in twijfel willen trekken. Op die manier vervaagt met de verspreiding van complottheorieën het onderscheid tussen anti-institutioneel en (extreem)rechts gedachtegoed.¹⁵ In de zomer van 2022 zagen we bijvoorbeeld een actieve toenadering van anti-overheidsgroepen richting boerenprotestorganisaties. Zo werden op 28 juni 2022 ongeveer 80 anti-overheidsactivisten gesignaleerd bij een groot boerenprotest op de Koekamplaan.

Meerdere personen werden aangehouden. In Telegram-groepen van anti-overheidsactivisten deed bovendien het gerucht de ronde dat de landerijen van uitgekochte boeren door de overheid gebruikt zouden worden om huizen te bouwen voor Oekraïners en andere vluchtelingen. Die gedachte werd mede ingegeven door (extreemrechtse) complottheorieën over de vermeende ‘omvolking’ van Nederland. Op die manier vergrootten complottheorieën en rechts-extremistisch gedachtegoed de steun aan de stikstofprotesten.

Tegelijk worden mensen waarschijnlijk vatbaarder voor extreem gedachtegoed door onvrede over de huidige situatie. De oprichting van de actiegroep Black Umbrella’s is een ander voorbeeld waaruit blijkt dat complottheorieën en rechts-extremisme soms hand in hand gaan. Op 2 oktober werden leden van Black Umbrella’s gezien tijdens een nieuwe demonstratie van Samen voor Nederland in Den Haag. In totaal namen ongeveer 800 personen deel aan de demonstratie, waaronder leden van Viruswaarheid en Defend.¹⁶

Soeverein gedachtegoed

In het grillige landschap van complottheorieën en anti-institutioneel denken, lijkt soeverein gedachtegoed een groeiende rol te spelen. Kortweg gaat het om personen die de Nederlandse wet- en regelgeving en het gezag van de overheid en instituties niet erkennen. We zien dat een groeiend aantal mensen zichzelf vanuit die gedachten “soeverein” of “autonoom” noemt.

Een terugkerend onderdeel van soeverein gedachtegoed is een complottheorie die uit de Verenigde Staten is overgewaaid: volgens de zogenaamde “geboortetrust” wordt de identiteit van burgers door grote bedrijven en de “firma Nederland” (ook wel “BV Nederland” genoemd) gebruikt om geld te verdienen.

Aanvankelijk leek de gevaarstelling en overlast van soevereine personen zeer beperkt. Zij deden aangifte tegen de staat, legitimeerden zich met eigen (ongeldige) “diplomatieke” paspoorten, probeerden zich uit te schrijven uit de Basisregistratie Personen (BRP), of riepen hun huis uit tot ambassade zodat overheids personeel niet welkom was. Daarnaast is bekend dat een

groeiend aantal soevereine personen weigert rekeningen, belastingen, of bekeuringen te betalen.

In de tweede helft van 2022 wezen signalen in de richting van een meer extremistische en confronterende vorm van soeverein gedachtegoed. In een ‘resolutie’ die verband houdt met soeverein gedachtegoed werd opgeroepen tot volkstribunalen en burgerarresten, en werd geweldsgebruik tegen vermeende tegenstanders van het ‘vrije Nederlandse volk’ gerechtvaardigd.¹⁷

Bovendien gaat in buurlanden al wel een duidelijke geweldsdreiging uit van soevereinen. Zo beraamden Duitse soevereine burgers (Reichsbürger) dit voorjaar een staatsgreep en de ontvoering van de Duitse minister van Volksgezondheid. Een Belgische man die in september 2022 tijdens zijn huiszoeking door de politie werd doodgeschoten, zag zichzelf ook als soeverein.¹⁸ Bekend is dat ook onder soevereinen in Nederland al over geweld is en wordt nagedacht.

De man die tijdens het boerenprotest in het Zuiderpark op 11 maart 2023 met een shovel door een afzetting reed, en tijdens zijn arrestatie twee politiecollega’s verwondde, verklaart ook soeverein te zijn.¹⁹

Rechts activisme en extremisme

Rechts-extremisme kent verschillende stromingen, die met elkaar gemeen hebben dat zij in meer of mindere mate worden gekenmerkt door haat tegen vreemde cultuurelementen en (ultra)nationalisme. Anti-islamideeën, racisme, antisemitisme en een afkeer van ‘linkse’ actiegroepen zijn daar eveneens onderdeel van. De complottheorie met betrekking tot ‘omvolking’ vanuit rechts-extremistische hoek veel aandacht. Volgens deze theorie zou de Nederlandse of westerse bevolking doelbewust worden verdrukt of vervangen door niet-westerse migranten. Het voortbestaan van de witte Europeaan en zijn cultuur zou worden bedreigd door de komst van mensen met een andere culturele of etnische achtergrond.

Accelerationisme

Binnen het rechts-extremisme gaat de grootste geweldsdreiging uit van het zogeheten accelerationisme²⁰. De naam accelerationisme verwijst naar de strategie die de aanhangers bepleiten: zij willen chaos creëren of versnellen, om zo een rassenoorlog te ontketenen en de huidige democratie te vervangen door een witte etnostaat.²¹ Het gebruik van terroristisch geweld geldt in deze kringen als een rechtvaardig middel tot dat doel. Het betreft een ideologische stroming met een uitgebreid en uitgewerkt grondvest, dat verder gaat dan enkel anti-migratiesentimenten. Zo maken aanhangers van deze stroming een duidelijk verschil tussen de formele modus operandi (chaos creëren en een rassenoorlog starten) en de praktische modus operandi (acties van eenlingen, zoals school shootings).

Het (online) taalgebruik in deze kringen is agressief en opruiend. Dodelijk geweld wordt verheerlijkt, en er is sprake van een grote fascinatie voor vuurwapens en grootschalige geweldsincidenten zoals terroristische aanslagen door rechts-extremisten in het buitenland. Het gedachtegoed lijkt een aantrekkingskracht uit te oefenen op met name kwetsbare jongens en mannen van 13 tot 30 jaar. Vaak is daarbij sprake van een instabiele thuissituatie, soms ook van psychosociale problematiek.²² In 2022 kwamen enkele personen uit de Eenheid Den Haag in beeld die mogelijk accelerationistisch gedachtegoed aanhangen.

Ecofascisme

In 2022 zagen we in onze eenheid ook enkele signalen die mogelijk verband houden met een in Nederland nog tamelijk onbekende extreemrechtse stroming, het zogeheten ecofascisme. Deze ideologische stroming combineert een strijd voor klimaatverbetering met extreemrechtse (vaak nationaalsocialistische) politieke ideeën. Ecofascisten richten zich op een creëren van een witte etnostaat die in balans is met de natuur. Globalisering, industrialisatie, migratie en overbevolking vormen in hun ogen een bedreiging voor het land, het klimaat, en de westerse samenleving. In deze eenheid zijn enkele personen in beeld die waarschijnlijk ecofascistisch gedachtegoed aanhangen en dat ook uitdragen op sociale media. Het is niet ondenkbaar dat dit

gedachtegoed het komende jaar breder verspreid zal raken.

Links activisme en extremisme

Linkse activistische en extremistische groeperingen waren het afgelopen jaar weer actiever en zichtbaarder dan in de jaren 2020-2021. Deze actiegroepen manifesteerden zich op overwegend activistische wijze. Meestal verliepen acties en demonstraties ordelijk, maar er was op momenten duidelijk sprake van 'burgerlijke ongehoorzaamheid' dat zich vertaalde in strafbare feiten. Van de diverse thema's die in deze kringen leven (waaronder woningbeleid, dierenrechten en discriminatie) voerde het klimaatactivisme de boventoon, waarbij Extinction Rebellion (XR) een beeldbepalende rol speelde.

Klimaatactivisme

In 2022 en 2023 voerde Extinction Rebellion (XR) meerdere blokkades uit op de A12 op het deel dat precies tussen het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de tijdelijke locatie van de Tweede Kamer ligt. De arrestatie van een zestal bekende activisten in januari 2023 heeft veel media-aandacht en een aanjagende werking veroorzaakt. Deze activisten, die binnen XR een zichtbare en mogelijk coördinerende rol spelen, werden aangehouden wegens het oproepen tot een strafbaar feit (het blokkeren van een weg).

Het ging in januari en maart 2023 om blokkades waarbij enkele duizenden demonstranten aanwezig waren, en waarbij honderden aanhoudingen werden verricht. Deze aanhoudingen waren onderdeel van een min of meer bewuste strategie van XR: actievoerders geven geen gehoor aan de vordering om de locatie te verlaten, proberen hun aanhouding zo lang mogelijk uit te stellen (door geweldloos en passief verzet), en accepteren dat de uiteindelijke aanhouding een onderdeel is van hun actie. Actievoerders maken vooraf of tijdens de actie bewust de keuze om zich te laten aanhouden, en zijn daar ook op voorbereid, bijvoorbeeld door het noteren van telefoonnummer van hun advocaat, het thuis laten van identificerende gegevens, en het afplakken van vingerafdrukken.

Naast de A12-blokkades was XR in 2022 actief in de vorm van acties en demonstraties rond bedrijven en overheidsgebouwen. Zo demonstreerden XR-activisten in en rond de Hofvijver, de belastingdienst aan de Prinses Beatrixlaan, overheidsgebouwen, in en rond vestigingen van de ING in Den Haag en Gouda, bij het Mauritshuis en in museum Naturalis in Leiden. Het ging om kleine tot middelgrote acties met maximaal enkele tientallen demonstranten.²³ We zagen ook een aantal acties van onderafdelingen van XR. Zo voerden enkele leden van Animal Rebellion actie tegen vleesconsumptie en ontbossing in een McDonalds-restaurant in Leiden, demonstreerden leden van Ocean Rebellion in november 2022 voor het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, en demonstreerden ongeveer 40 leden van Scientist Rebellion tegen de gasboringen in de Waddenzee.²⁴

Just Stop Oil

Op 27 oktober jl. bekladden drie Belgische activisten van de actiegroep “Just Stop Oil” Vermeers Meisje met de Parel in het Mauritshuis.²⁵ Twee klimaatactivisten lijmden zichzelf vast aan het schilderij en besmeurden zichzelf met rode vloeistof. Het schilderij hing achter glas en is niet beschadigd. Just Stop Oil is een groepering van milieuactivisten uit Groot-Brittannië die zich verzet tegen de productie van fossiele brandstoffen. Activisten die zichzelf vastlijmen aan kunstwerken en culturele objecten zijn een kenmerkend actiemiddel voor deze groepering. In Groot-Brittannië zijn ook meer radicale acties te zien geweest, variërend van sabotage van voertuigen tot het ondertunnelen van wegen.²⁶ Het is voor het eerst dat Just Stop Oil in Nederland actievoert.

Jihadisme

De grootste terroristische dreiging komt volgens de NCTV nog steeds uit jihadistische hoek, maar is sinds het vorige decennium wel afgenomen.²⁷ Daarnaast zijn er geen concrete aanwijzingen dat er momenteel jihadistische aanslagen worden voorbereid in Nederland.²⁸ De AIVD waarschuwt echter dat de dreiging van door ISIS aangestuurde aanslagen hoger is dan de afgelopen paar jaar.²⁹

De NCTV stelt dat de jihadistische beweging vaker periodes van relatieve rust heeft gekend en dat bepaalde ‘trigger events’ de beweging nieuwe impulsen kunnen geven. Het vrijkomen van terrorismeveroordeelden wordt genoemd als mogelijke trigger, evenals de opkomst van nieuwe strijdgebieden.

Recentelijk is gebleken dat (vermeende) blasfemische gebeurtenissen ook kunnen zorgen voor verhoogde activiteit binnen zowel radicale als niet-radical islamitische kringen. Op 22 januari 2023 verscheurde Pegida-voorman Wagensveld in Den Haag een Koran bij wijze van demonstratie. Wagensveld werd niet aangehouden omdat hij zich aan de voorwaarden van de gemeente hield. Eind 2022 poogde Wagensveld een koran te verbranden, maar deze vorm van demonstreren werd door Gemeente Den Haag verboden.³⁰ Op 21 januari 2023 werd in Zweden wel een koran verbrand door de rechts-extremistische politicus Rasmus Paludan. Acties zoals die van Wagensveld en Paludan hebben gevolgen op internationaal en nationaal niveau. De moeizame relatie tussen Zweden en Turkije werd door de actie verder onder druk gezet.³¹ Ook sloten Nederland en Zweden tijdelijk de consulaten in Turkije, omdat er mogelijk sprake zou zijn van een verhoogde terroristische dreiging op deze locaties.

Een week na de koranverscheuring door Wagensveld demonstreerden zo’n 700 personen in Den Haag tegen moslimhaat. Dergelijke ‘tegendemonstraties’ verlopen over het algemeen rustig en gemoedelijk.

Verwachtingen

Hierboven zijn verschillende fenomenen deels los van elkaar behandeld maar ze hebben ook veel invloed op elkaar en de klassieke tegenstelling tussen recht- en linksactivisme en/of extremisme geeft geen volledig beeld.

Naar verwachting zullen complottheorieën en anti-institutioneel gedachtegoed zich het komende jaar verder verspreiden, hoewel er op dit moment geen reden is om aan te nemen dat dit tot uiting zal komen in de vorm van grootschalig protest of ordeverstoringen. De afgelopen maanden is duidelijk geworden dat er weliswaar een voedingsbodem aanwezig is voor anti-institutioneel gedachtegoed (aangewakkerd door onder andere de hoge inflatie, het woningtekort, de klimaatcrisis en de oorlog in Oekraïne), maar dat er zonder directe en concrete aanleiding betrekkelijk weinig bereidheid is om tot grootschalige actie over te gaan. Er blijft een kans bestaan dat onvrede en anti-institutioneel gedachtegoed bij uitzondering kan leiden tot landelijke demonstraties met grote politie-inzet, zoals op 11 maart 2023. Daarnaast is er een risico op anti-institutioneel extremisme, met name van zogeheten Potentieel Gevaarlijke Eenlingen.

Door de aanwezigheid van (hoofd)kantoren van grote bedrijven en overheidsinstellingen zal de stad Den Haag ook altijd een brandpunt blijven van linkse acties en demonstraties. Ook universiteitssteden als Leiden en Delft, die lokale XR-afdelingen hebben, kunnen demonstraties en acties verwachten. Het ligt in de lijn der verwachting dat XR in de toekomst meer A12-blokkades zal organiseren, of onregelende acties die daarmee vergelijkbaar zijn.

Dat de klimaatproblematiek door veel activisten wordt ervaren als een fundamentele en existentiële bedreiging voor de samenleving, verhoogt het risico op de radicalisering van groepen of individuen. Het is dan voorstelbaar dat een deel van de activistische klimaatbeweging overgaat op minder vreedzame actiemethodes. Dat geldt niet alleen voor activisten, maar ook voor meer radicale actiegroepen, waaronder krakers, AFA en anarchistische actiegroepen: als de aangekaarte problemen (zoals de woningnood, ongelijkheid, discriminatie, of dierenrechten) nijpender worden, ligt verharding op de loer. Aangezien deze thema's de komende jaren actueel zullen blijven, moeten we rekening houden met een verdere groei van de bestaande actiegroepen en gemeenschappen, het ontstaan van nieuwe (lokale) initiatieven, en een toenemende actiebereidheid van linkse activisten en extremisten.

Vroege signalen van ecofascisme in onze eenheid (zie paragraaf over rechts-extremisme) maken duidelijk dat klimaat niet een thema is dat voorbehouden is aan 'linkse' subjecten en actiegroepen. Economische problemen of vluchtelingenstromen als gevolg van de klimaatverandering kan ook voor rechtsextremisten een reden zijn om over te gaan tot activisme of extremisme. De stikstofprotesten laten zien dat regeringsbeleid met betrekking tot de klimaatverandering ook complotdenkers, anti-overheidsactivisten en -extremisten op de been kan brengen. Als het maatschappelijk debat verder polariseert en de effecten van de klimaatverandering voor meer mensen voelbaar worden, neemt daarmee ook de kans toe dat linkse of rechtse actiegroepen in de toekomst de confrontatie opzoeken met elkaar of met de politie.

Drugs

Nederlandse criminele samenwerkingsverbanden (CSV's) vervullen al jaren een centrale rol in de wereldwijde drugsmarkten met een geschatte omzet in de miljarden.³² Deze CSV's werken dynamisch en kunnen hun werkwijzen snel aanpassen wanneer de omstandigheden daar om vragen.³³

Nederland heeft een omvangrijke rol als productieland van cannabis, synthetische drugs³⁴ en als belangrijk doorvoerland van cocaïne en heroïne.³⁵ Het gebruik van verdovende middelen beperkt zich niet tot Nederland, maar moet in een Europese en mondiale context beschouwd worden. Het gebruik in het buitenland heeft immers invloed op de handel en productie hiervan binnen Nederland.

Drugsmarkten

Handel en gebruik in
Nederland

Witwassen

Drugsmarkten

Drugsnetwerken

In 2022 is het beeld van de criminele netwerken die actief zijn in de Eenheid Den Haag op drugs in kaart gebracht. Dit heeft nieuwe inzichten gegeven over hoe de criminaliteit in de eenheid is georganiseerd en daarnaast ook bestaande hypothesen bevestigd. Figuur 1 geeft het beeld op de drugsnetwerken in de Eenheid Den Haag uit deze analyse weer. Ruim 2500 personen maken deel uit van dit netwerk, waaronder ook veel (vermoedelijke) straatdealers. Er is één groot netwerk te zien waar ruim 700 personen met elkaar verbonden zijn (links). Dit netwerk is op te delen in meerdere subnetwerken die onderling verbonden zijn. Daarnaast zijn er veel personen die slechts enkele of geen vastgelegde relaties hebben en los staan in het beeld (rechts). Dit betreffen vooral straatdealers of personen die zich bezighouden met de productie van cannabis. Het is echter niet zo dat zij geen onderdeel zijn van een netwerk, zij moeten immers hun drugs of spullen om te kweken ergens vandaan halen. Hoewel enige geografische clustering zichtbaar is blijken de drugsnetwerken in alle gemeenten in de eenheid actief.

Samenwerkingen in deze netwerken zijn vaak cultureel georiënteerd of betreffen familie en/ of

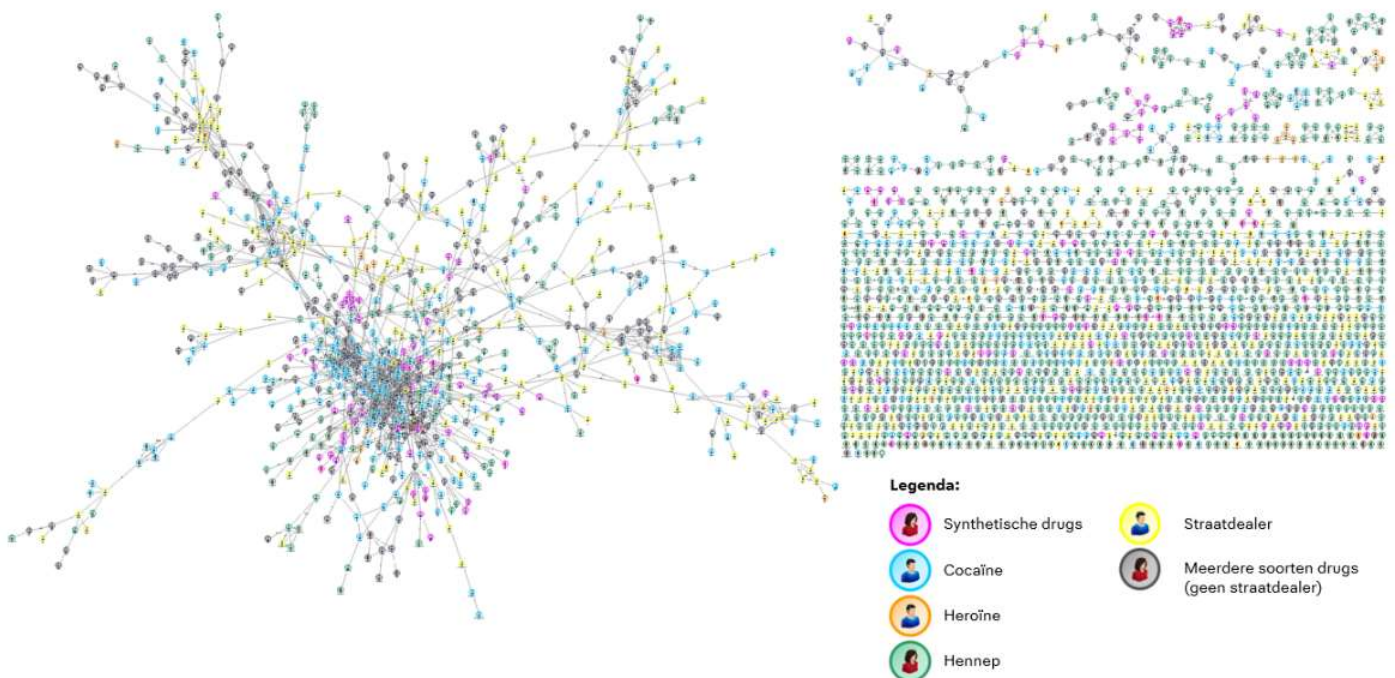
vriendenrelaties. Deze vriendenrelaties kunnen hun oorsprong vinden in een jeugdgroep of vriendengroep waar personen toen zij jonger waren deel van uit maakten. De netwerkanalyse laat veel overlap zien tussen de verschillende drugsmarkten. Criminelen houden zich vaak niet slechts met één drugssoort bezig. Ook netwerken focussen zich niet altijd op slechts één drugssoort, de markt is fluïde, ook wel polimarkt genoemd.

Cocaïne

Nederland is een belangrijk transitland voor cocaïne.³⁶ Het Nationaal intelligencebeeld drugsmarkten beschrijft de cocaïnemarkt als de dominante markt in Nederlandse ondermijnende criminaliteit omdat het de drugsmarkt is waar het meeste geld in omgaat en er sprake is van het meeste geweld, witwassen en corruptie.³⁷

De Eenheid Den Haag kent meerdere netwerken die zich bezighouden met de import, export en afzet (verkoop aan de eindgebruiker, eventueel via tussenhandelaar) van grote hoeveelheden cocaïne. Er gaat veel geld om in de cocaïnemarkt en wanneer partijen in beslag worden genomen, kwijt raken of worden geript, vindt er regelmatig vergelding plaats. In 2022 hebben er meerdere geweldsincidenten plaatsgevonden die de oorsprong vinden in de cocaïnehandel.³⁸

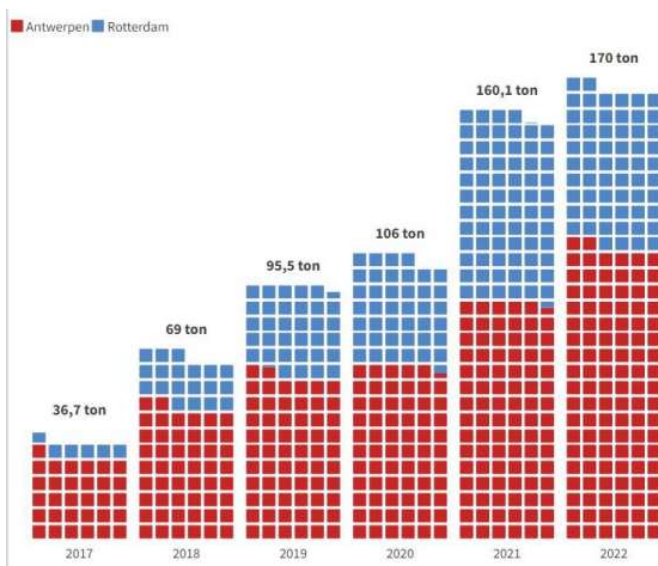
Figuur 1. Drugsnetwerken in de Eenheid Den Haag

Cocaïne komt vaak binnen vanuit Colombia, Bolivia en Peru, meestal via de Rotterdamse of Antwerpse haven, maar soms ook via vliegtuigen. Het transport van cocaïne is onlosmakelijk verbonden met corruptie, zowel in het bronland als in het land van aankomst. Criminelen maken gebruik van corrupte overheidsmedewerkers of corrupte medewerkers in de haven om zo ongezien de cocaïne te kunnen transporteren.

In 2022 is in Nederland in vergelijking met het recordjaar daarvoor minder cocaïne in beslag genomen (51.447 kilo in 2022 ten opzichte van 71.796 kilo in 2021).³⁹ Dat is nog steeds veel meer dan de jaren daarvoor. De daling betekent echter niet direct dat er afname is van de toevoer van cocaïne in Nederland. Zo is er in buitenland juist meer cocaïne inbeslaggenomen die bestemd was voor Nederland.⁴⁰

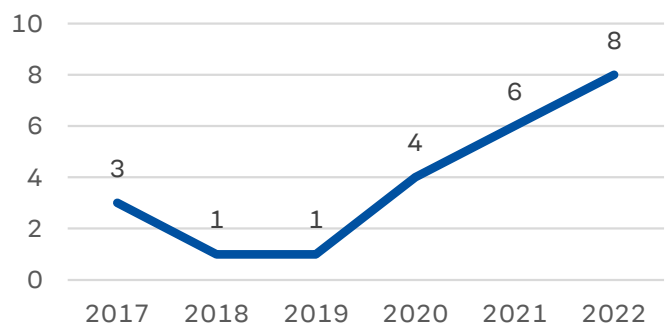
Grafiek 6. Drugsvangsten Rotterdam/Antwerpen⁴¹

Uit meerdere strafrechtelijke onderzoeken blijkt dat Nederlandse CSV's (en in de Eenheid Den Haag woonachtige personen) betrokken zijn bij cocaïnehandel via de Antwerpse haven. Al jaren is een stijgende lijn te zien in de totale inbeslagnames in de Rotterdamse en Antwerpse havens. Het is echter onbekend of dit komt door een groeiende drugsmarkt of een effectieve handhaving. Als straatprijs in combinatie met de puurheid van de aangeboden cocaïne als indicator wordt genomen lijkt de toegenomen hoeveelheid inbeslagnames geen impact te hebben op de beschikbaarheid voor eindgebruikers in Nederland.

In de Eenheid Den Haag zijn verschillende uithalers bekend. Een trend die in 2022 is gedeeld is dat deze uithalers en andere facilitators steeds vaker worden betaald in blokken cocaïne, in plaats van geld. Het zelf versnijden en doorverkopen van cocaïne kan voor uithalers en facilitators uiteindelijk meer winst opleveren. Daardoor kunnen ze sneller omhoog klimmen in het criminele circuit.⁴²

Grafiek 7. Aantal wasserijen, versnijdingsplaatsen of opslaglocaties in de Eenheid Den Haag

De meeste in beslag genomen cocaïne betreft het eindproduct maar binnengesmokkelde cocaïne wordt steeds vaker in of aan dragermateriaal Nederland in gemokkeld. Landelijk is gebleken dat dit dragermateriaal heel verschillend kan zijn, voorbeelden zijn: voedsel, alcohol, bijenwas, houtskool, kruiden en kartonnen platen.⁴³

Er werden de afgelopen jaren steeds meer wasserijen, versnijdingsplaatsen of opslaglocaties aangetroffen in het land en ook in de Eenheid Den Haag. In 2022 zijn er in totaal acht locaties aangetroffen, twee meer dan in 2021.

Heroïne

De netwerkanalyse laat zien dat heroïne een kleine markt is. Samenwerkingen kenmerken zich door familierelaties, waar zodra iemand wordt opgepakt, zaken vaak worden overgenomen door andere familieleden.

De grondstof van heroïne wordt in meerdere landen geproduceerd, maar voornamelijk in Afghanistan.⁴⁴ Echter heeft begin 2022 de Taliban de papaverteelt in Afghanistan verboden. Papaver wordt gebruikt voor de productie van opium en heroïne. Het verbod zal mogelijk gevolgen kunnen hebben voor de opiumvoorraad.⁴⁵

In 2022 heeft de douane 2.611 kilo heroïne in beslaggenomen, dat is meer dan de 1.734 kilo in 2021 en veel meer dan de 105 kilo in 2020. De cijfers laten dus een stijgende lijn zien, maar dat komt vooral doordat er in 2022 en 2021 twee hele grote partijen in beslag zijn genomen. Uit het Nationaal overzicht drugslocaties 2022 blijkt dat de afgelopen jaren landelijk veruit de meeste productielocaties heroïne in de eenheden Den Haag en Rotterdam zijn aangetroffen. In 2022 betrof dit twee locaties in heel Nederland, beide in Den Haag.

Synthetische drugs

Nederlandse criminelen spelen wereldwijd een belangrijke rol in de handel en productie van synthetische drugs. De in Nederland geproduceerde drugs zijn grotendeels bedoeld voor de internationale markt. De netwerkanalyse laat zien dat clusters die zich (deels) bezighouden met synthetische drugs vaak groepen betreft met een vergelijkbare culturele achtergrond. Deze clusters zijn “zelf organiserend”. Dit betekent dat een netwerk zich met alle fasen van het crime script bezighoudt.

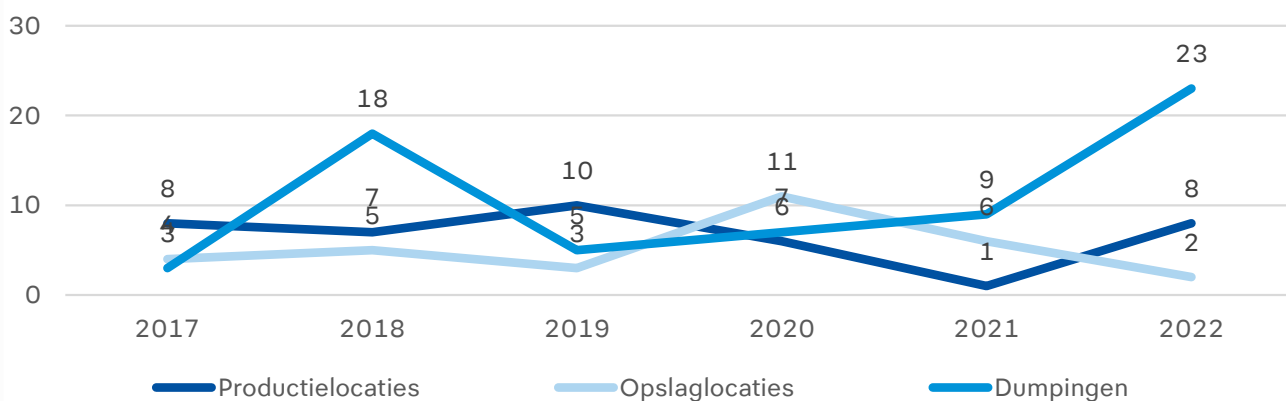
Eind 2021 zijn in China diverse pre-precursoren verboden gesteld, zoals PMK glycidaat. Als gevolg daarvan komen nieuwe stoffen in omloop, die lijken op de verboden gestelde grondstoffen. In 2022 is landelijk in toenemende mate de pre-precursor PMK-ethyl glycidaat aangetroffen.⁴⁶ Deze pre-precursor wordt als alternatief gebruikt

om MDMA en XTC te maken.⁴⁷

In totaal zijn in 2022 acht productielocaties ontmanteld in de Eenheid Den Haag.⁴⁸ Opvallend is dat de meeste van deze locaties ingericht waren voor de productie van (meth)amfetamine. Sinds 2020 worden in toenemende mate in Nederland laboratoria die bestemd zijn voor de productie hiervan opgeruimd.⁴⁹ Het middel heeft grote risico's voor de individuele en volksgezondheid, maar het gebruik ervan in Nederland blijkt gering te zijn en niet of nauwelijks toe te nemen.⁵⁰ De in Nederland geproduceerde methamfetamine lijkt voornamelijk bestemd te zijn voor de export.

In november 2022 heeft er in Den Haag een explosie plaatsgevonden in de badkamer van een woning, waar een klein drugslab was gebouwd.⁵¹ Het ging hier om een BMK-glycidezuur omzetting, wat een grondstof is van (meth)amfetamine. Landelijk valt op dat het aantal ernstige ongelukken met drugslabs is gestegen van zes in 2021 naar veertien het afgelopen jaar, waaronder dus ook één in de Eenheid Den Haag. Mogelijk ligt de oorzaak hiervoor in de onderzoeken naar ontcijferde cryptotecomunicatiediensten zoals EncroChat, Sky en ANOM en de invallen die daaruit volgden bij productielocaties en bij de personen in de organisaties erachter. Diverse onmisbare sleutelfiguren in de drugslabs, zoals ketelbouwers en koks, zijn aangehouden. Het vermoeden is dat in hun plaats onervaren mensen zijn gekomen.

Grafiek 8. Productielocaties, opslaglocaties en (vermoedelijke) dumpingen synthetische drugs in de Eenheid Den Haag

Bron: BVH

Twee andere locaties die in 2022 zijn aangetroffen in de Eenheid Den Haag waren ingericht voor de productie van 4-MMC (mefedron) of 4-CMC (clefedron). Het Nationaal Operationeel Beeld Drugs meldde begin dit jaar al dat de productie van 4-MMC/4-CMC en overige varianten steeds vaker lijkt voor te komen in Nederland.⁵²

4-MMC/4-CMC en overige varianten zijn Nieuwe Psychoactieve Stoffen (NPS, ook wel bekend als designerdrugs) en lijken qua stof en naam erg op elkaar. NPS zijn varianten van bestaande drugs waaraan kleine aanpassingen worden gedaan aan de chemische structuren. Het doel hiervan is om een stof te maken die een vergelijkbare werking heeft, maar vanwege de veranderde samenstelling niet meer onder de reikwijdte van de Opiumwet valt. Deze middelen worden vervolgens vrij verhandeld. De aanpak hiervan is moeilijk, doordat elke NPS afzonderlijk in de Opiumwet opgenomen moet worden. Er is wetgeving in de maak die een generiek verbod op deze middelen mogelijk moet maken.

In 2022 is er melding gedaan van 23 (vermoedelijke) dumpingen in de Eenheid Den Haag in relatie tot synthetische drugs. De stijging ten opzichte van voorgaande jaren is deels te verklaren door het aantal vermoedelijke dumpingen dat in 2022 voor het eerst is meegenomen waar de Forensische Opsporing (FO) niet ter plaatse is gekomen en geen bemonstering is gedaan. Bij veel vermoedelijke dumpingen van drugsafval komt de gemeente ter plaatse om het afval op te ruimen en wordt niet vastgesteld welke stoffen het betreft.

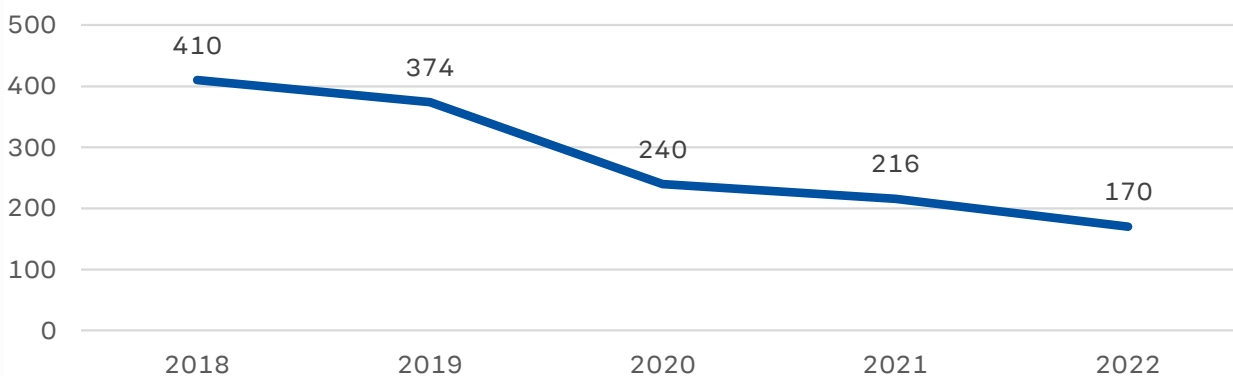
Cannabis

In 2022 zijn in de Eenheid Den Haag 170 hennepkwekerijen ontmanteld, wat weer minder is dan het jaar daarvoor. De dalende trend is ook op landelijk niveau al enkele jaren zichtbaar. Opvallend is dat ook het aantal (MMA) meldingen over kwekerijen al enkele jaren daalt. Het is niet duidelijk of dit komt door een lagere meldingsbereidheid, een lager aantal kwekerijen of het steeds professioneler verbergen van kwekerijen.

Hennep kan zowel binnen als buiten gekweekt worden. Bij buitenteelt kan er in Nederland één keer per jaar geoogst worden, terwijl er bij binnenteelt met kunstverlichting vijfmaal per jaar geoogst kan worden.⁵³ Het aantal ontmantelde buitenkwekerijen is stabiel, en naar verhouding neemt het aandeel dus toe. Dit kan in lijn liggen met de verklaring voor het dalende aantal ontmantelde binnenkwekerijen, die op steeds professionelere wijze verborgen worden. Dit is bij een buitenkwekerij moeilijker.

Growshops hebben een belangrijke rol in de cannabismarkt. Omdat growshops ook legale goederen verkopen, is de aanpak hiervan complex. Er zal namelijk aangetoond moeten worden dat het een malafide growshop betreft. De afgelopen jaren focust de Eenheid Den Haag zich meer op growshops, omdat zij een belangrijke faciliterende rol hebben in de kweek van hennep. In 2022 werd er in vijf growshops een instap gedaan. Een aantal van deze growshops is tijdelijk gesloten door de burgemeester of is definitief gesloten doordat bijvoorbeeld de huur van het pand werd beëindigd.

Grafiek 9. Ontmantelde hennepkwekerijen Eenheid Den Haag

Bron: BVH

Niet alle in Nederland geconsumeerde cannabisproducten worden in Nederland geproduceerd. In coffeeshops wordt cannabis en cannabishars (hasj) verkocht. Marokko is wereldwijd het grootste productieland van cannabishars, gevolgd door Afghanistan.⁵⁴ Volgens de meest recente schatting maakt hasj 20% van de verkoop van cannabis uit.⁵⁵ In 2014 werd de consumptie van cannabis in Nederland geschat tussen 28 en 119 ton. Dit zou betekenen dat er in dat jaar tussen 5,6 en 23,8 ton hasj geïmporteerd werd. Ter vergelijking werd er in dat jaar naar schatting tussen 323 en 766 ton cannabis geproduceerd in Nederland.⁵⁶

Nederland heeft een grote rol in de internationale cannabishandel, zowel in de productie als de internationale distributie hiervan. Het is moeilijk gebleken om vast te stellen hoeveel van de productie voor het buitenland bestemd is, maar de meeste schattingen gaan ervan uit dat het grootste deel van de in Nederland geproduceerde cannabis bestemd is voor de export.

Handel en gebruik

Handel in Nederland en betrokkenheid jeugd

In de coronajaren zagen we een duidelijke toename in het aantal incidenten van handel in harddrugs. In 2022 is het aantal licht gedaald, maar blijft nog wel boven het niveau van de jaren voor corona. Wat betreft handel in softdrugs zijn de aantallen in de periode 2018-2021 redelijk stabiel gebleven en is er een daling in 2022.

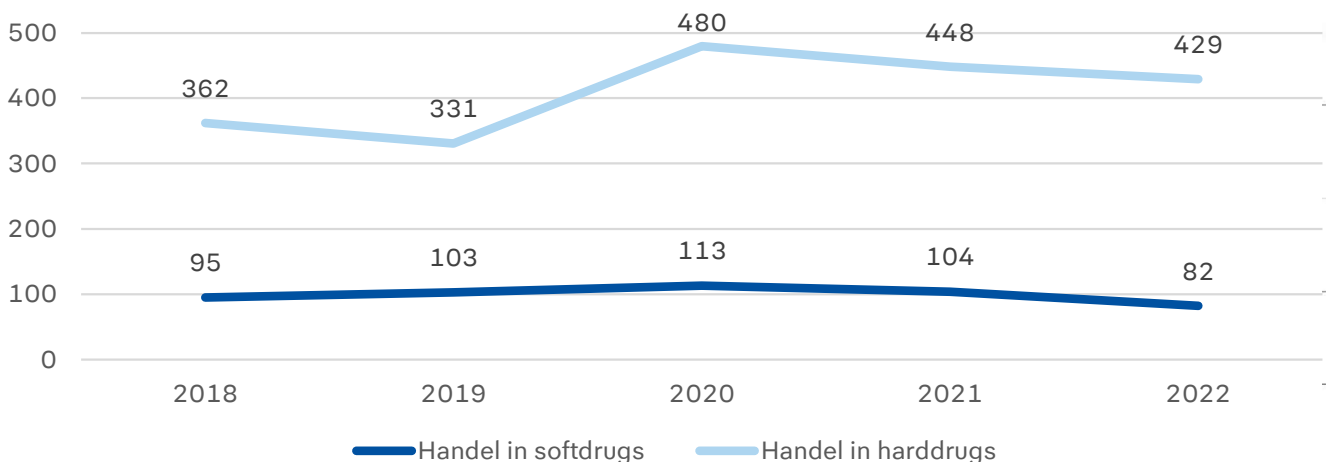
In lijn met de stijging van het aantal registraties van handel in harddrugs zijn er in de afgelopen jaren ook meer jeugdige verdachten – vooral in de categorie van 18 t/m 24 jaar (jongvolwassenen) – in beeld gekomen.

Zowel in 2020 als in 2021 zagen we – met respectievelijk 220 en 198 verdachten – een duidelijk hoger aantal jongvolwassen verdachten dan in de jaren daarvoor (tussen 120 en 150 verdachten). In 2022 is dit aantal (een kleine 170 verdachten) weliswaar ten opzichte van de coronaperiode wat gedaald maar nog wel hoger dan voor corona. De stijging was groter dan bij andere leeftijdscategorieën; het aandeel jongvolwassenen (18 t/m 24) op het totaal aantal verdachten van handel in harddrugs is toegenomen van 34% in 2018 naar 40% in 2020/2021 en vervolgens weer wat lager in 2022 met 37%.

Gebruik in Nederland

Door de coronapandemie is het drugsgebruik in Nederland tijdelijk veranderd. Door de sluiting van de horeca daalde het gebruik van partydrugs zoals MDMA en cocaïne. Het gebruik van verdoovende middelen die doorgaans in de huissetting gebruikt worden, zoals cannabis, nam juist toe.⁵⁷ Het gebruik van heroïne en andere opiaten is laag en stabiel. Vanaf januari 2022 werden de laatste coronamaatregelen afgeschaft en herstelde het uitgaansleven zich. Ook het partydrugsgebruik nam weer toe tot het niveau van vóór de Covid-19 pandemie.⁵⁸

Grafiek 10. Handel in drugs - incidenten in de Eenheid Den Haag

Bron: BVH

Overige ontwikkelingen drugsgebruik

Needle Spiking heeft enige tijd veel aandacht gekregen in de media. Dit zou een vorm van drogeren zijn, waarbij met behulp van een injectienaald drugs bij een slachtoffer wordt geïnjecteerd. Dit is echter lastig te bewijzen en er is slechts éénmaal vastgesteld dat iemand Needle Spiking werd uitgevoegd. Deze persoon is daarvoor veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf maanden.⁵⁹ Het aantal meldingen van Needle Spiking loopt inmiddels terug.

Een andere ontwikkeling is het verbod op het bezit van lachgas sinds 1 januari 2023. Het recreatief gebruik van lachgas leidde tot veel overlast. Er was veel vervuiling door ballonnen en lachgaspatronen en het middel werd veelvuldig in het verkeer gebruikt, wat regelmatig tot (dodelijke) verkeersongevallen heeft geleid. Daarbij is het middel een risico voor de volksgezondheid.⁶⁰ Sinds de invoer van het verbod is de prijs van lachgas gestegen en is er een toename van de import uit Duitsland.⁶¹

Witwassen

Hoewel niet exact bekend is hoeveel geld er precies omgaat in de drugshandel, is wel duidelijk dat er grote winsten worden gemaakt met de handel in drugs. Om dit crimineel verkregen vermogen uit te kunnen geven in de legale economie moeten criminelen hun geld witwassen. De Financial Action Task Force heeft witwassen gedefinieerd als een handeling of een reeks van handelingen gericht op het doorbreken van het verband tussen de criminele activiteiten en de opbrengsten daaruit, alsmede het geven van een schijn van een legale herkomst aan die opbrengsten.

Er zijn vele verschillende witwasconstructies bekend waar criminelen in meer of mindere mate gebruik van maken. Het proces dat witwassers gebruiken om hun illegale opbrengsten een schijnbaar legale herkomst te geven wordt wereldwijd in drie fasen onderscheiden⁶²:

1. Het criminele geld in het betalingsverkeer brengen.
2. Het verhullen van de herkomst om zo het geld moeilijk traceerbaar te maken.
3. Het integreren van het geld in de legale economie.

Informatie over fase twee, het daadwerkelijk verhullen van de criminele afkomst van het geld, ontbreekt grotendeels. Het Finec team van de Eenheid Den Haag draait opsporingsonderzoeken gericht op financieel-economische delicten. Dit betreffen complexe fraude- en witwasonderzoeken, maar ook tactische onderzoeken gericht op het bestrijden van underground banking en het afpakken van geld. In 2022 heeft het team drie grote witwasonderzoeken gedaan. Bij alle drie de onderzoeken was het verdiende criminele geld vermoedelijk afkomstig uit de import en handel in verdovende middelen, voornamelijk cocaïne. Uit deze onderzoeken blijkt dat beleggen in vastgoed een aantrekkelijk manier blijft om de herkomst van het criminele geld te verhullen en om het criminele geld te laten renderen. Bij het witwassen via de aankoop van vastgoed worden verschillende modus operandi gezien. Naast contante betalingen en (dubieuze) leningen blijkt er ook gewerkt te worden met constructies waarbij bedrijven van familieleden vastgoed kopen en vervolgens aan de criminele organisatie verhuren.

Naast het investeren in vastgoed laten de strafrechtelijke onderzoeken zien dat het criminele geld ook wordt uitgegeven aan luxegoederen zoals auto's, boten, horloges, dure kleding en tassen. Criminelen geven hun contante geld allereerst uit aan luxegoederen om een prettig leven te leiden, maar ze doen dat óók om hun status tegenover anderen te verhogen en anderen (veelal jongeren) te inspireren om op een criminele wijze hun geld te verdienen zodat ook zij dergelijke luxegoederen kunnen hebben. Op deze manier wordt 'jonge aanwas' verleid om criminele klussen uit te voeren voor een crimineel samenwerkingsverband, zoals bijvoorbeeld het uithalen van cocaïne.

Geweld

Gedurende de coronajaren hebben we verschillende ontwikkelingen gezien die wijzen op een verharding binnen de maatschappij. Er waren grensoverschrijdende uitingen van maatschappelijk ongenoegen richting mensen met een publieke taak. Verder waren er veel zorgen over liquidaties binnen/vanuit het criminele circuit, weliswaar gepleegd buiten de Eenheid Den Haag, maar waarbij ook criminelen vanuit Den Haag bij betrokken waren. Met betrekking tot de (minderjarige) jeugd zagen we een zorgelijke ontwikkeling waarbij we meer betrokkenheid bij geweld in het algemeen zagen en werden we opgeschrikt door meerdere (fatale) mes-en steekincidenten onder meer vanuit rivaliserende jeugdgroepen.⁶³

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de mate waarin deze trends zich doorzetten na corona waarbij dieper wordt ingegaan op huiselijk geweld, seksueel geweld, geweld onder de jeugd, geweld in het kader van de openbare orde en geweld binnen/vanuit het criminele circuit.

Verschillende vormen van geweld

Het Stelsel Bewaken en Beveiligen

Verschillende vormen van geweld

Huiselijk geweld

Huiselijk geweldsmisdrijven voor het eerst weer toegenomen

In de periode 2018-2021 – en ook in de jaren daarvoor – zagen we een dalende trend met betrekking tot het aantal huiselijk geweldsmisdrijven, maar in 2022 zien we voor het eerst weer een stijging; van 2.026 naar 2.222 (+10%). Het aantal is daarmee ongeveer even hoog als in 2019. De toename (ten opzichte van 2021) is echter niet zozeer zichtbaar bij fysiek geweld, maar meer bij delicten als vernieling en stalking, en deze is niet eenheidsbreed zichtbaar. Slechts in drie van de zeven districten is sprake van een stijging, waarbij enkele basisteams er uitspringen. Mogelijk is hierbij sprake van registratie-effecten.

Relatief veel moord en doodslagen in context huiselijk geweld

In het jaar 2022 zijn in totaal 11 voltooide moorden c.q. doodslagen gepleegd in de Eenheid Den Haag bij 10 verschillende incidenten. Eén zaak kende twee dodelijke slachtoffers. Dit aantal is lager dan voorgaande jaren. Op de langere termijn zien we hierin de nodige fluctuaties. In 2022 hebben de meeste moord en doodslagen in de context van huiselijk geweld plaatsgevonden. Bij acht van de elf dodelijke slachtoffers is sprake van huiselijk geweld. Vrijwel altijd gaat het dan om (ex)partners. Hoewel de aantallen niet echt

afwijken van die in 2020 en 2021, komt naar voren dat het aantal moord en doodslagen in de context van huiselijk geweld in de afgelopen drie jaar (19 incidenten) hoger is dan in de periode 2011-2019. Op de nog langere termijn (ten opzichte van 2002-2005) blijven de aantallen nog steeds wel lager.

Seksueel geweld

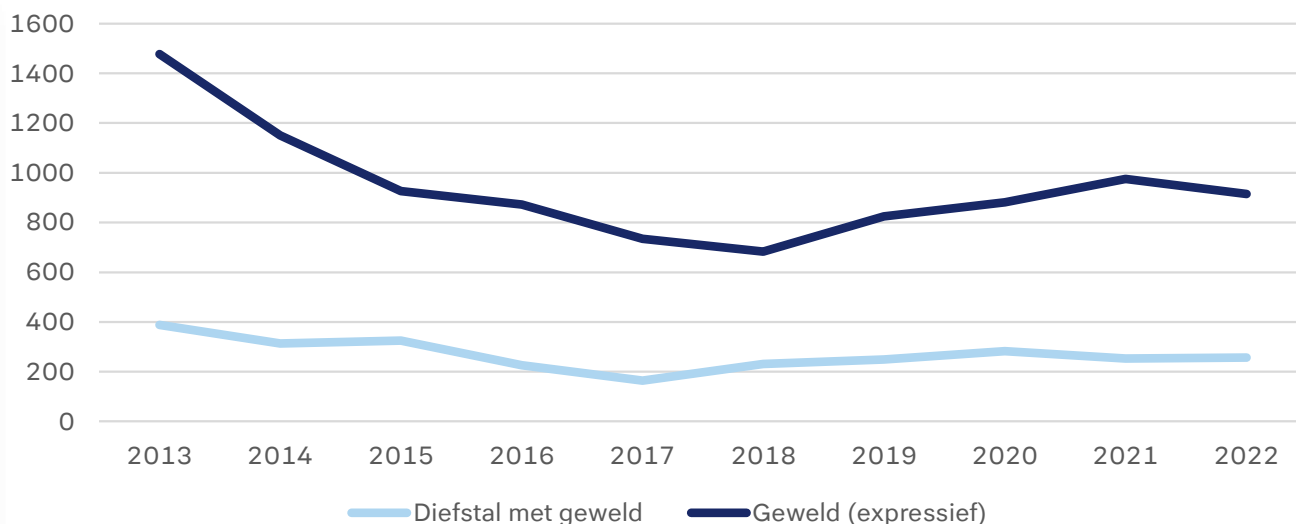
In 2022 is het aantal registraties van seksueel geweld flink toegenomen. Er waren in dit jaar 1.009 registraties van seksueel geweld tegen 873 in 2021 (+16%). Hierbij is er een relatie met de incidenten van seksueel overschrijdend gedrag rondom The Voice Of Holland. Team Zeden zag in eerste instantie meldingen van slachtoffers die mee hadden gedaan aan The Voice en daarna veel meldingen van mensen die door het incident getriggerd waren. Daarbij zijn er ook meldingen gekomen van mensen vanuit sportverenigingen en kerkgenootschappen. Het werkt door in de hele samenleving. Het gaat daarbij vaak om oudere zaken. In het laatste kwartaal van 2022 en ook het eerste kwartaal van 2023 zien we dat het aantal geregistreerde seksueel geweldsmisdrijven weer is afgenomen tot onder het niveau van 2021.

Jeugd en geweld

Diefstal met geweld is toegenomen

Na een duidelijke daling van het aantal minderjarige verdachten van diefstal met geweld⁶⁴ in de periode 2013-2017 is het aantal vanaf 2019 weer hoger.

Grafiek 11. Aantal misdrijfregistraties met een verdachte in leeftijd 12-17 jaar, Eenheid Den Haag

Bron: BVH

Daarbij is recentelijk ook zichtbaar dat het aandeel minderjarige verdachten is toegenomen van rond de 30% in 2018/2019 naar rond de 40% in 2021/2022. Dit is vooral herleidbaar tot straatroof en overige diefstallen met geweld. Bij overvallen fluctueert het aantal minderjarige verdachten meer. Overigens zien we ook aan de slachtofferkant dat het aandeel minderjarigen is toegenomen in de afgelopen jaren bij straatroof en overige diefstallen met geweld. Het gaat hierbij niet alleen om straatroven vanuit financieel gewin, maar ook is bekend dat er straatroven vanuit rivaliteit (tussen jongeren/ jeugdgroepen) worden gepleegd.

Mishandeling en openlijk geweld zijn ook gestegen

Het aantal minderjarige verdachten van geweld⁶⁵ is de afgelopen jaren weer duidelijk gestegen van een kleine 700 in 2018 naar ruim 900 in 2022.⁶⁶ Deze toename is niet zichtbaar bij de andere leeftijdscategorieën waardoor het aandeel minderjarige verdachten op de totale verdachtenpopulatie van geweld ook is gestegen van 9% in 2018 naar 15% in 2022.

Het meest opvallend is de stijging van het aantal minderjarige verdachten van openlijk geweld tegen personen van 153 in 2018 naar 273 in 2022. Eerder hebben we in de periode 2013-2021 – het jaar 2013 uitgezonderd – nog niet zo'n hoog aantal minderjarige verdachten voor dit geweldsmisdrijf gehad. Ook bij mishandeling is een (kleinere) stijging zichtbaar.

Wat betreft zwaarder fysiek geweld - (poging)

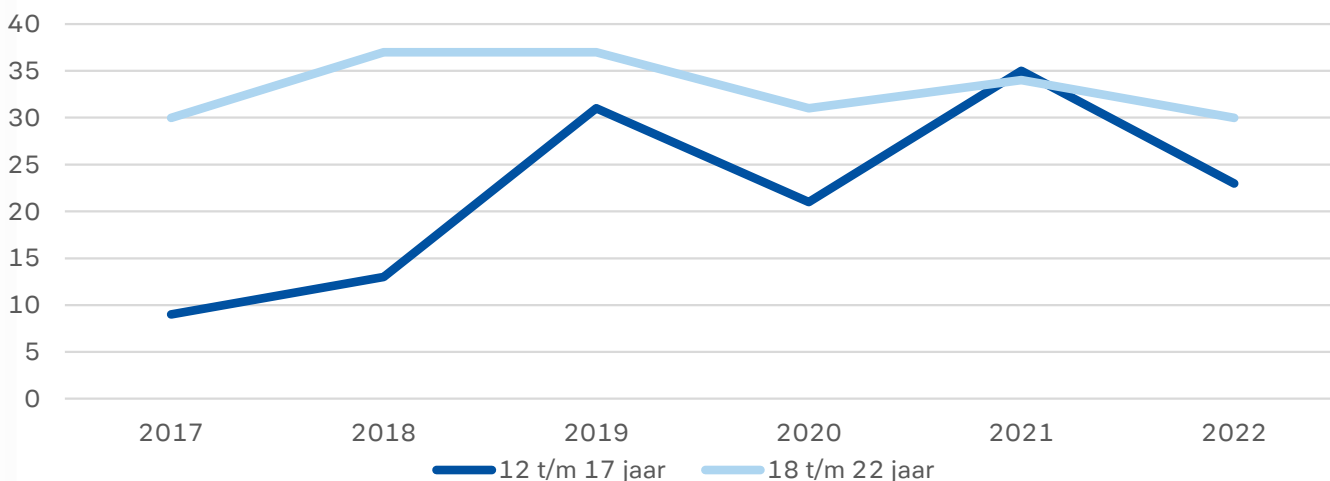
zware mishandeling en (poging) moord doodslag - gaat het om kleinere aantallen maar valt op dat het aantal minderjarige verdachten vanaf 2019 op een hoger niveau is dan in de periode 2013-2017 met een piek in 2021 (82 verdachten).

Zowel bij openlijk geweld als bij zwaarder fysiek geweld gaat het soms om incidenten waarbij er veel personen betrokken zijn en als verdachte zijn geregistreerd. Dit kan tevens een vertekend effect hebben. Als we echter naar unieke incidenten kijken waarbij er een of meerdere minderjarige verdachten zijn, blijkt ook sprake te zijn van een toename.

Meer geregistreerd wapenbezit, maar ook meer gebruik van mes-en steekwapens

Het aantal minderjarige verdachten voor het bezit van (vuur)wapens is in 2022 weer wat hoger dan in 2021 na een al eerder forse toename vanaf 2019. Deze toename is groter dan bij andere leeftijdscategorieën waarmee het aandeel minderjarige verdachten is gestegen van 14% in 2018 naar 25% in 2022. Mogelijk is hier sprake van een registratie-effect doordat er meer aandacht is gekomen vanuit de politie voor deze problematiek. Wel zien we binnen onze eenheid dat er in de afgelopen jaren een hoger aantal mes- en steekincidenten met minderjarige verdachten is geweest. Daarbij is er een samenhang met de eerder beschreven toename van zwaarder fysiek geweld, in het bijzonder poging moord/doodslag. Het hoogste aantal was in 2021 zichtbaar, maar op 2022 blijft het aantal op een relatief hoog niveau (vergeleken met de periode voor 2019).⁶⁷

Grafiek 12. Mes -en steekincidenten met jeugdige verdachten, Eenheid Den Haag

Bron: BVH

Problematische jeugdgroepen en geweld

In 2022 kent de Eenheid Den Haag 38 problematische jeugdgroepen. Hiervan zijn er 24 overlastgevend, 10 crimineel en 4 hinderlijk. Bij vooral die laatste categorie lijkt sprake te zijn van onderregistratie.

Er kunnen grote verschillen bestaan tussen jeugdgroepen. Elke jeugdgroep kent haar eigen ontstaansgeschiedenis, samenstelling, de impact op de omgeving en de overlast en criminaliteit waar haar leden zich aan schuldig maakt. Veel jongens uit jeugdgroepen lijken echter in meer of mindere mate deel uit te maken van een straatcultuur. Geweld en rivaliteit zijn een van de centrale elementen van de straatcultuur.⁶⁸

Geweld binnen jeugdgroepen is van alle tijden, maar in de afgelopen jaren hebben we het geweld zien verhard en sneller zien escaleren. Teken aan de wand is de – ook buiten jeugdgroepen waargenomen – toename van steekwapenbezit en de toename van het aantal mes- en steekincidenten. Een deel van die incidenten komt voort uit de rivaliteit tussen een aantal jeugdgroepen in de Eenheid Den Haag.

Rivaliserende jeugdgroepen

In de afgelopen jaren is de Eenheid Den Haag meermaals opgeschrikt door incidenten van excessief geweld die voortvloeiden uit rivaliteit tussen jeugdgroepen. Daarbij zijn meerdere gewonden gevallen – jongeren tussen de 14 en 17 jaar oud die met meerdere, vaak levensgevaarlijke steekwonden in het ziekenhuis liggen – en zijn een man van 20 en een jongen van 17 om het leven gekomen. In zowel Zoetermeer als in Bouwlust-Vrederust lijkt het vooralsnog te gaan om twee lokale conflicten tussen jeugdgroepen. Ook is er al gedurende bijna drie jaar sprake van een conflict tussen groepen in Den Haag en Delft waarbij territorialiteit een belangrijke rol lijkt te spelen. Door de tijd heen zien we verschuivingen in de – soms eenheids overstijgende – allianties.

We zien hierbij dat digitalisering van straatcultuur – via de social media – kan fungeren als katalysator voor fysiek geweld. Het rivaliserende groepsgegedrag zich lijkt af te spelen binnen een hybride werkelijkheid waarin de offline buitenruimte, social media en muziek (drillrap) door elkaar heen lopen en in voortdurende wisselwerking met elkaar verkeren.⁶⁹ Online conflicten kunnen resulteren in fysiek geweld in de

publieke ruimte, en andersom kunnen deze confrontaties weer terugkomen in het online domein. Het gezichtsverlies – een van de belangrijke triggers voor geweldsincidenten – is vele malen groter als het via social media een groot bereik heeft. Waarmee ook de ervaren noodzaak toeneemt tot herstel van gezichtsverlies.

Incidenten van excessief geweld hebben een enorme impact op de slachtoffers, daders en hun familie en vrienden. Voor slachtoffers die een steek- of schietincident hebben overleefd, kan de dreiging maandenlang blijven voortbestaan. Familieleden van slachtoffers die actief betrokken raken bij het conflict in hun pogingen tot eerherstel of wraak zijn helaas geen uitzondering. Daders van een steek- of schietpartij, hun vrienden, vriendinnen en familieleden kunnen doelwit worden van bedreiging of fysiek geweld. Veel jongeren betrokken bij rivaliserend groepsgegedrag wanen zich genoodzaakt tot het dragen van messen in de publieke ruimte, op straat én op school. Er zijn meerdere voorbeelden bekend waarbij een jongere wordt belaagd door een groep jongeren met messen en naar een mes grijpt uit zelfverdediging. Geweld leidt vaak tot meer en ernstiger geweld.

Geweld binnen criminele milieu

Excessief geweld vooral in cocaïnehandel

In deze context wordt gesproken van ‘excessief geweld’. Excessief geweld is (de bedreiging met) instrumenteel extreem geweld, toegepast tegen personen en goederen, gepleegd met een zwaar geweldsmiddel door meerdere personen of vanuit een crimineel netwerk. Dit met als oogmerk winstbejag en/ of het in stand houden of verwerven van een machtspositie. Excessief geweld, zoals bedreigingen, mishandelingen, ontvoeringen en liquidaties, zijn vaak het gevolg van conflicten in de drugswereld. Deze conflicten hebben vaak te maken met leveringsproblemen of betalingsproblemen, vooral in de cocaïnemarkt. Er gaat veel geld om in de cocaïnemarkt en wanneer partijen in beslag worden genomen, kwijt raken of worden geript, vindt er regelmatig vergelding plaats. In 2022 hebben er meerdere geweldsincidenten plaatsgevonden die de oorsprong vinden in de cocaïnehandel.

Ontwikkeling en achtergronden excessief geweld

De afgelopen jaren blijkt dat het aantal liquidaties landelijk is gedaald, maar dat het aantal geweldsincidenten is toegenomen, ook in de Eenheid Den Haag.⁷⁰ Een mogelijke verklaring die hiervoor wordt gegeven, is dat criminelen minder snel opdracht geven tot een liquidatie en geschillen eerst proberen op te lossen door intimidatie, bijvoorbeeld door het plaatsen van explosieven, beschieten van woningen, mishandelingen of ontvoeringen. Deze intimidatie hoeft zich niet alleen tot het slachtoffer zelf te richten, maar kan ook gericht worden op familieleden en/ of vrienden.

In 2022 hebben vooral in Rotterdam, maar ook in de Eenheid Den Haag meerdere opvallende geweldsincidenten plaatsgevonden. Ook was er een aantal beschietingen en brandstichtingen waarbij gebruik werd gemaakt van explosieven. Het in kaart brengen van de incidenten en de netwerken die zich bezighouden met geweld in de Eenheid Den Haag heeft laten zien dat deze geweldsincidenten verschillende oorzaken hebben en ook niet allemaal met elkaar te maken hebben. In ieder geval blijkt dat er in meerdere gevallen een relatie is met conflicten in de drugsmarkt; bijvoorbeeld kwijtgeraakte, geripte of inbeslaggenomen partijen cocaïne of het nog schuldig zijn van geld. Het doel van dit geweld (beschietingen woningen, explosies) is vaak als waarschuwing tot actie, zoals het betalen van geld. De Eenheid Den Haag heeft zicht op meerdere conflicten vanuit meerdere CSV's.

Wanneer er wordt gekeken naar het crime script en de rollen die hierbij horen, is er sprake van een opdrachtgever en de uitvoerders van de geweldsklussen. Daarnaast zijn meestal één of meerdere personen actief die ervoor zorgen dat de klus wordt gecoördineerd, de zogenoemde tussenlaag of brokers. Deze laag is vaak het meest interessant om aan te pakken, maar ook het lastigste om te identificeren. CSV's blijken vaker leden van jeugdgroepen ronselen voor het plegen van criminele activiteiten, waaronder het uitvoeren van geweldsklussen.⁷¹ Voor een aantal incidenten in de Eenheid Den Haag is bekend dat er inderdaad jongeren uit (voormalige) jeugdgroepen zijn ingezet voor het plaatsen van de explosieven of het beschieten van de woningen, maar ook voor het uithalen van drugs.

Sinds juni 2022 is ook in Antwerpen een toename te zien van geweldsincidenten, hierbij zijn diverse verdachten uit Nederland en ook de Eenheid Den Haag aangehouden. Het Nationaal operationeel beeld op drugs schets dat sommige drugsbendes hun activiteiten hebben verlegd naar Antwerpen, onder andere door intensivering van controles in Rotterdam en diverse strafzaken naar aanleiding van het kraken van verschillende versleutelde communicatiesystemen.⁷² Zowel de geweldsincidenten in Nederland als in België lijken het gevolg te zijn van conflicten die druggerelateerd zijn, zoals leveringsproblemen, betalingsproblemen of geripte en/ of in beslag genomen partijen cocaïne.

Geweld en openbare orde

Minder geweld rondom demonstraties

In de coronajaren werd de politie geconfronteerd met geweld dat voortvloeide uit maatschappelijk ongenoegen, dat onder meer tot uiting kwam in demonstraties en grootschalige rellen gepaard met geweld tegen en door de politie.

In 2022 hebben dergelijke demonstraties en rellen niet meer plaatsgevonden. Recente demonstraties verliepen doorgaans zonder incidenten, maar verschillende activisten zijn aangehouden voor bijvoorbeeld opruiing, belediging of bedreiging. Met het afschalen van de coronamaatregelen, lijken ook de Defend-groepen, die tijdens de coronaprotesten in eerdere jaren een heel zichtbare en gewelddadige rol speelden, een stuk minder actief te zijn. Gewelddadige confrontaties tussen Defend-leden en de politie hebben zich in 2022 niet meer voorgedaan.

Wel zijn er meerdere incidenten geweest in 2022 waarbij ministers thuis zijn opgezocht. Daarbij gaat het onder meer om een man met een brandende fakkel⁷³ en om een actiegroep die een brief overhandigde hetgeen niet strafbaar was maar wel als intimiderend werd beschouwd.⁷⁴

Bedreigingen politici verder toegenomen

Het aantal meldingen bij het Team Bedreigde Politici (TBP) is de afgelopen jaren gestaag toegenomen. Ook het aantal meldingen dat door het OM werd geduid als strafbaar steeg de afgelopen jaren. In 2022 vond zelfs een verdubbeling plaats van het aantal bedreigingen ten opzichte van het jaar 2021.⁷⁵

De belangrijkste oorzaken voor de stijging van het aantal aangiften zijn de maatschappelijke onrust (in relatie tot stikstof, corona, etc.), maar ook een groeiende meldings- en aangiftebereidheid bij politici. De minister merkte in haar verslag op dat de ernst van de bedreigingen is toegenomen, waarbij het ook opvalt dat het aantal fysieke bedreigingen toeneemt. Met name Tweede Kamerleden, ministers en staatssecretarissen deden aangifte van bedreigingen.⁷⁶

Toch geven deze cijfers nog altijd maar een beperkt beeld van de werkelijkheid. Politici en bewindspersonen zijn namelijk niet verplicht om bedreigingen te melden bij het TBP; meldingen die decentraal op politiebureaus binnenkomen (van bijvoorbeeld bedreigde raadsleden, wethouders of burgemeesters) zijn niet opgenomen in de TBP-cijfers. Daarnaast worden gevallen van bijvoorbeeld belaging of belediging, smaad of laster niet door het TBP in behandeling genomen – deze moeten lokaal bij de politie worden aangegeven.

Geweld tegen de politie stabiel, minder vaak zwaar geweld

Het aantal incidenten van geweld tegen de politie (GTPA) is in de afgelopen vijf jaar – op een tijdelijke daling na in 2019 – redelijk stabiel gebleven. Wel zagen we binnen 2022 dat het aantal GTPA-incidenten – vlak na afschaffing van de coronamaatregelen – in de periode maart t/m augustus in vergelijking met voorgaande jaren hoog was, maar daarna was het aantal GTPA-incidenten relatief laag (vooral in september en oktober). In de coronajaren zagen we dat enkele vormen van zwaarder geweld (enigszins) waren toegenomen, zoals bedreiging met voorwerpen, poging tot zware mishandeling en inrijden op collega's, maar in 2022 is dit weer afgenomen tot het niveau van voor corona.

Bij de context van GTPA zien we zoals verwacht een duidelijke stijging van de context uitgaansgeweld, waarbij het aandeel van de context uitgaansgeweld op het totaal aantal GTPA-incidenten in 2022 hoger is dan die in 2019. Dit lijkt vooral te relateren aan de periode vlak na afschaffing van de coronamaatregelen toen er relatief veel GTPA-incidenten waren. Aan de andere kant zien we een daling bij contexten waarbij gedurende corona de inschatting was dat er mogelijk een (indirecte relatie) was met maatschappelijk ongenoegen. Zo is er een afname

met betrekking tot GTPA in bekeuringssituaties (in het verkeer) en hoewel het kleine aantallen betreft zijn er ook minder GTPA-incidenten geregistreerd die zijn gerelateerd aan social media.

Het stelsel bewaken en beveiligen

Dreigingen waarbij een beroep op het stelsel in de Eenheid Den Haag wordt gedaan komen vanuit de 'gebruikelijke' thema's zoals stalking en eergerelateerd geweld, maar ook vanuit openbare orde, het criminele milieu en (rivaliserende) jeugdgroepen.

Openbare orde

In 2022 verschoof het maatschappelijk ongenoegen – zoals reeds is beschreven in hoofdstuk 3 – van COVID-19 naar andere thema's zoals boerenprotesten en klimaatactivisme. Onvrede over overheidsbeleid op deze thema's heeft tot hernieuwde maatschappelijke onrust geleid en hiermee voor aanhoudende druk op het stelsel.

Criminele milieu

De casuïstiek vanuit criminele samenwerkingsverbanden is – op landelijk niveau – in 2022 gekenmerkt door dreigingen met eenheids- en landsgrenzen overstijgende componenten. Het Marengoproces is hierbij de meest toonaangevende casus waarin dit terug te zien is. Echter de Eenheid Den Haag heeft, in vergelijking met andere eenheden, een relatief rustig jaar gehad op het gebied van dreigingen die tot stelselproducten hebben geleid. Waar andere eenheden bijvoorbeeld geconfronteerd werden met aanslagen over en weer vanuit het criminele (drugs) milieu, was dit in 2022 in de Eenheid Den Haag minder aan de orde op het gebied van het stelsel bewaken en beveiligen.

Rivaliserende jeugdgroepen

De complexe dreiging tussen jeugd(groepen) en met name het excessieve geweld wat op jonge leeftijd wordt toegepast is een zorgelijke ontwikkeling. Het opbouwen van een straatidentiteit, waar geweld en rivaliteit onderdeel van uitmaken, kan leiden tot een escalatie van geweld.

Het inschatten van de concrete dreiging is in dit soort gevallen complex. Ook kan het stelsel in dit soort casuïstiek niet altijd voor de benodigde risico-verlaging zorgen. Het stelsel vraagt om grote verantwoordelijkheid van de bedreigde zelf maar jeugdigen zijn hier niet altijd toe in staat en dit kan ook niet van hen verwacht worden gezien de levensfase waar ze zich in bevinden. Hierbij moeten ook andere partijen dan de stelselpartners, zoals Jeugdzorg, hun taak en rol pakken op het gebied van de zorg voor deze jeugdigen.

Ook in 2022 blijven de dreigingen vanuit de verschillende hoeken en nieuwe ontwikkelingen een eigen dynamiek met zich meebrengen die weer op eigen wijze druk leggen op het stelsel. Hierbij zullen de grenzen van het stelsel steeds verder worden opgerekt en blijft het belangrijk te huidige methodiek te blijven toetsen of deze nog passend is en blijft.

Mensenhandel

Mensenhandel is het werven, vervoeren of opnemen en huisvesten van mensen met gebruik van dwang, met als doel het uitbuiten van een persoon.⁷⁷ De meest voorkomende vorm waar vanuit de politie zicht op is betreft seksuele uitbuiting maar het kan ook gaan om arbeidsuitbuiting of criminele uitbuiting.⁷⁸

Mensensmokkel is de behulpzaamheid bij illegale inreis, doorreis, of illegaal verblijf van vreemdelingen. Deze behulpzaamheid bestaat uit het geven van gelegenheid, middelen en/of inlichtingen.

Er kan sprake zijn van overlap tussen deze fenomenen doordat gesmokkelden, zeker als zij een illegale status hebben, een kwetsbare groep vormen die in een afhankelijkheidspositie ten opzichte van de smokkelaar kunnen verkeren.

Mensenhandel

Mensensmokkel

Migratiestromen en
maatschappelijke
onrust

Mensenhandel

Onderzoek van externe partijen zoals het WODC en de UNODC laten zien hoewel het aantal slachtoffers van mensenhandel in Nederland fors is, er geen sprake lijkt te zijn van een stijgende trend, maar eerder van een golfbeweging. Twee onderzoeken die hebben getracht een schatting te maken van het aantal slachtoffers dat jaarlijks wordt uitgebuit in Nederland, kwamen op een schatting van 5.000⁷⁹ tot 6.250⁸⁰ per jaar. De onzekerheidsmarges zijn echter groot.

Seksuele uitbuiting

Mensenhandel beperkt zich niet tot de grenzen van de eenheid of de landsgrenzen. Een substantieel deel van de betrokkenen (verdachten en slachtoffers) komen uit andere landen. Een gedeelte van het delict (bijvoorbeeld het ronselen van slachtoffers, maar ook het onder druk zetten, chanteren of bedreigen van achtergebleven familieleden) vindt vaak buiten de landsgrenzen plaats. Daarnaast is er bij veel (internationale) netwerken sprake van ‘carouselconstructies’. Hiermee wordt het continue verplaatsen van criminele activiteiten bedoeld. Ofwel, sekswerkers worden in korte tijd in verschillende gemeenten en/of landen uitgebuit. Op het moment dat verdachten of slachtoffers al in beeld komen binnen een eenheid, verplaatsen verdachten zich of worden slachtoffers verplaatst. De invoering van het CEMI (Coördinatiepunt Eenheids-overstijgende Mensenhandel Interventies) in 2022 zorgt voor een overlegstructuur waarbij landelijk zowel operationeel als op het gebied van intelligence wordt uitgewisseld.

Het aantal in de politiestructuren geregistreerde incidenten seksuele uitbuiting in de Eenheid Den Haag neemt na een daling in 2020 (57) weer toe tot 101 in 2022. Dat is hoger dan voor corona. De meeste signalen komen uit de thuisprostitutie, gevolgd door de escort branche. Het aantal signalen met betrekking tot raamprostitutie en seksclubs is laag.

Wanneer er voldoende signalen zijn dat er mogelijk sprake is van mensenhandel, kan er een intakegesprek worden gepland met een (mogelijk) slachtoffer. In dit gesprek wordt gevraagd naar de signalen om te beoordelen of er sprake is van mensenhandel en wordt ook uitleg gegeven over de rechten van het slachtoffer en uitleg gegeven over het strafrechtelijke proces. In 2022 hebben

er in totaal 83 informatieve gesprekken mensenhandel plaatsgevonden, waarvan er 65 betrekking hadden op seksuele uitbuiting (78%).⁸¹

In bijna een derde van de gevallen betroffen het een informatief gesprek over (mogelijke) seksuele uitbuiting met een persoon met de Nederlandse nationaliteit. Naast Nederlandse (mogelijke) slachtoffers, zijn personen uit Oost-Europa vaak in beeld als mogelijk slachtoffer van mensenhandel. Na de Nederlandse nationaliteit was de Oekraïense nationaliteit in 2022 met zes intakegesprekken het hoogst. In eerdere jaren werden zelden potentiële slachtoffers uit Oekraïne gezien. Het hoge aantal is een combinatie van de grote toestroom van – met name – (kwetsbare) vrouwen en het uitvoeren van extra controles en het geven van voorlichting, bijvoorbeeld bij opvanglocaties.

Latijs-Amerikaanse vrouwen vormen een betrekkelijk nieuw fenomeen waar (nog) weinig informatie op is. Toch lijken zij al ruim aanwezig in de prostitutiesector in Nederland, als wordt gekeken naar het aantal advertenties op seksadvertentiewebsites. Het aantal vrouwen dat zich via Kinky aanbiedt en die Zuid-Amerika opgeven als herkomst was begin 2023 hoger (1463) dan het aantal Oost-Europese vrouwen (988) en Nederlandse vrouwen (1016).

In 2022 zijn er binnen de Eenheid Den Haag zeventien aangiftes van mensenhandel opgenomen, op één aangifte van criminele uitbuiting na ging het in alle gevallen om seksuele uitbuiting. In vijf gevallen betrof het vrouwen met de Nederlandse nationaliteit. De overige nationaliteiten zijn zeer divers. Eén van de aangevers betrof een minderjarige. In 2022 zijn 20 verdachten aangehouden voor seksuele uitbuiting.

Criminele uitbuiting behoeft meer aandacht

De laatste jaren is er in toenemende mate aandacht voor criminele uitbuiting. In de media verschijnen steeds vaker berichten over criminele organisaties die minderjarigen ronselen en deze inzetten voor het plegen van criminele activiteiten.⁸² Daarmee komt ook de roep van wetenschappers om deze groep minderjarigen te beschermen en hen eerder als slachtoffer te zien dan als dader.⁸³ Daarnaast komt er vanuit het onderzoeksveld ook meer aandacht voor het fenomeen.

Zo publiceerde het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel in 2022 twee onderzoeksrapporten naar het fenomeen criminele uitbuiting: Een landelijke verkenning naar de prevalentie van criminele uitbuiting⁸⁴ en een onderzoek naar de strafrechtelijke aanpak van criminele uitbuiting.⁸⁵

Het aantal geregistreerde incidenten van criminele uitbuiting landelijk is in de afgelopen jaren gestegen van <5 incidenten in 2015, naar 145 incidenten in 2019.⁸⁶ Na de piek in 2019 - die voornamelijk was toe te dichten aan de toename van Afrikaanse slachtoffers van criminele uitbuiting - schommelt het aantal geregistreerde incidenten landelijk rond de honderd. Binnen de Eenheid Den Haag gaat het om een relatief klein aantal incidenten en is er sprake van een schommeling in het aantal incidenten. Er zijn twaalf incidenten van criminele uitbuiting in 2019 gevolgd door lagere aantallen in 2020 (3) en 2021 (1) en een weer hoger aantal in 2022 (7). In 2022 hebben er zes intakegesprekken plaatsgevonden met (mogelijke) slachtoffers van criminele uitbuiting, waarvan één intakegesprek heeft geleid tot een aangifte en een opsporingsonderzoek. Van de signalen van criminele uitbuiting had de helft te maken met drugsdelicten.⁸⁷ Deze bevinding is in lijn met het vermoeden dat de meeste slachtoffers van criminele uitbuiting worden uitgebuit bij drugsdelicten.⁸⁸ Vermoedelijk betreffen deze signalen het topje van de ijsberg. Er komt steeds meer bewustzijn dat jongeren die zijn aangehouden voor een drugsdelict ook slachtoffer kunnen zijn van criminele uitbuiting, hoewel er tijdens de verhoren van deze jongeren nog weinig oog voor is.⁸⁹

Mensensmokkel

Mensensmokkel komt bijvoorbeeld geregeld voor bij grensoverschrijdende mensenhandel (11%) en arbeidsuitbuiting (23%).⁹⁰ Mensen die vanwege een oorlog of sociaaleconomische omstandigheden op de vlucht zijn, vormen een kwetsbare groep en daarmee een makkelijke prooi voor mensenhandel. Om de oversteek naar Europa te kunnen maken is het bijvoorbeeld soms noodzakelijk voor mensen om een schuld aan te gaan bij een smokkelaar. Om die schuld af te lossen, kunnen ze worden gedwongen tot het verrichten van criminele activiteiten, zich te

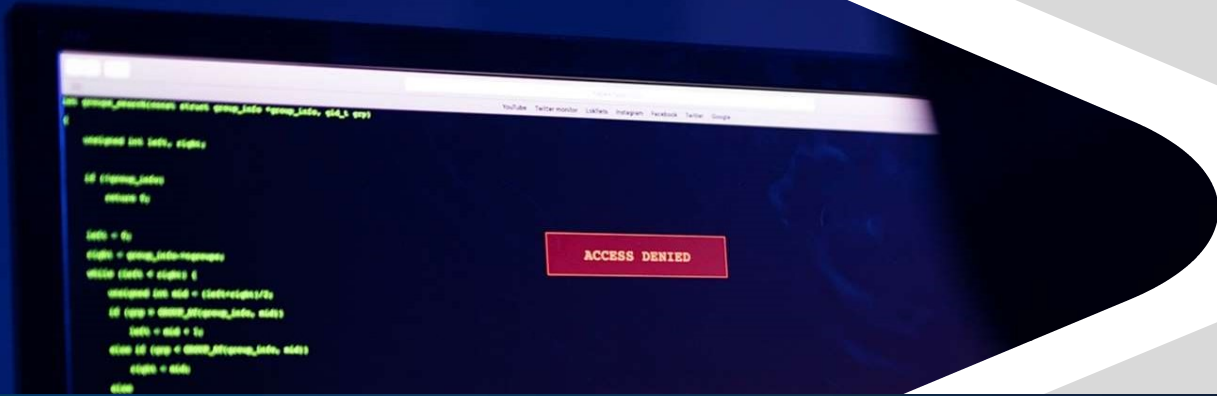
prostitueren of lange dagen te werken tegen laag uurloon. Een gesmokkelde, die onrechtmatig in Nederland verblijft, verkeert vanwege de illegale status, (dure) huisvesting en mogelijke schulden veelal in een afhankelijkheidspositie ten opzichte van de smokkelaar. Van deze kwetsbare positie kan misbruik worden gemaakt door de gesmokkelde tewerk te stellen of seksueel uit te buiten. Ook kunnen gesmokkelde vluchtelingen tijdens hun vlucht in mensonterende situaties terecht komen. Een voorbeeld hiervan kwam recent in het nieuws: Tientallen tot honderden Eritreeërs die zijn gevlucht zouden door een internationaal opererende bende tijdens hun vlucht zijn mishandeld, verkracht en afgeperst.⁹¹

In 2022 waren er in de Eenheid Den Haag 22 geregistreerde incidenten met de feitcode 'mensensmokkel'. Dat is bijna een verdubbeling ten opzichte van de jaren daarvoor. Het aantal geregistreerde slachtoffers en verdachten blijft over de jaren heen redelijk gelijk. In 2022 zijn in de Eenheid Den Haag zes verdachten en twee slachtoffers mensensmokkel geregistreerd.

Migratiestromen en maatschappelijke onrust

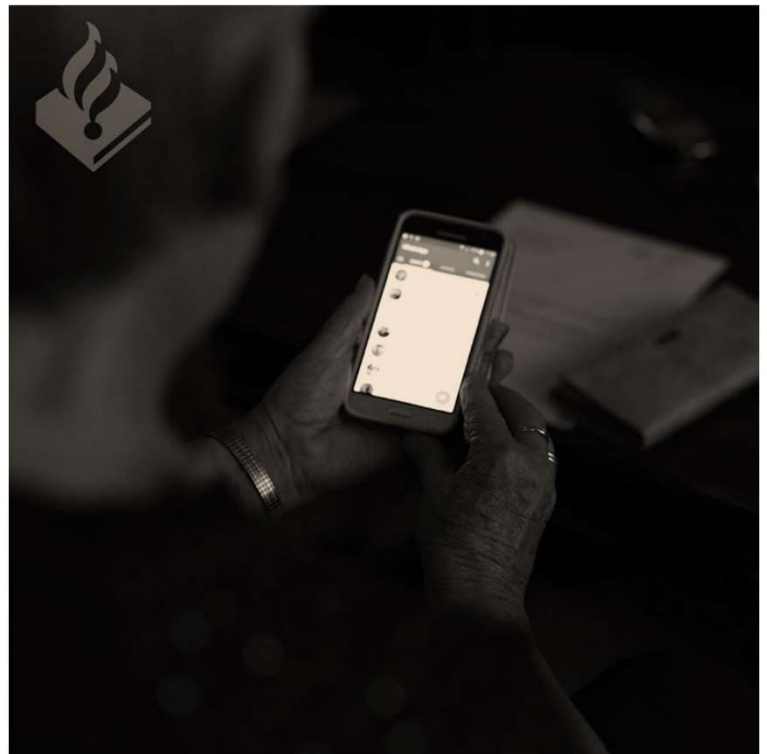
In 2022 stond de asielketen in Nederland onder grote druk. Doordat de aantallen vluchtelingen de prognoses overstegen, ontstond er een tekort aan personeel en middelen in de asielketen. Er werd in de media gesproken over een landelijke 'Asielcrisis'.

Het Nationaal Vreemdelingen Intelligence-knooppunt verwacht dat de problematiek in de asielopvang in 2023 nijpender zal worden en dat het tekort aan opvangplekken verder zal toenemen. Dit zal naar verwachting impact hebben op de openbare orde, doordat (i) asielzoekers meer zullen gaan zwerven op straat, (ii) de maatschappelijke en politieke discussie zal polariseren wat tot spanningen in de samenleving kan leiden (in de vorm van bedreigingen, demonstraties of protestacties)⁹² en (iii) spanningen in buurten kunnen toenemen als er (verplicht) in opvanglocaties moeten worden voorzien. De onrust en spanningen in de Eenheid Den Haag met betrekking tot de asielcrisis is tot op heden vrij marginaal geweest. Er waren her en der incidenten, maar dat betroffen individuele acties of acties van relatief kleine groepen.

Online criminaliteit

De Nederlandse digitale infrastructuur is van hoge kwaliteit. Criminelen kunnen ook gebruik maken van deze hoogwaardige infrastructuur om digitale aanvallen uit te voeren. Tevens hebben steeds meer delicten door de digitalisering van de samenleving een digitale component gekregen. De digitale samenleving genereert een gunstige gelegeheidsstructuur voor online criminaliteit. De coronapandemie lijkt daarbij een opstuwend effect te hebben gehad op online delicten. Tegenwoordig is digitaal normaal en heeft de politie op ieder niveau met vele verschillende varianten van digitale criminaliteit te maken.

Online fraude

Ransomware

Cryptovaluta

Overige
ontwikkelingen

Online fraude

Recente afname maar blijvend veiligheidsprobleem

Online fraude is in het afgelopen decennium enorm gegroeid en bereikte een hoogtepunt tijdens de coronapandemie. Echter in 2022 zien we dat het aantal aangiften en meldingen van online fraude weer opvallend is gedaald. Zo is het aantal registraties van online fraude binnen de Eenheid Den Haag in 2022 ten opzichte van 2021 met ruim een vijfde (-22%) afgenomen van 15.955 naar 12.339 registraties.⁹³ Daarbij zitten we ongeveer op het niveau van 2019, maar nog wel duidelijk hoger dan in de jaren daarvoor. Landelijk is dezelfde ontwikkeling zichtbaar. De afname van online fraude is vooral terug te voeren op drie veelvoorkomende varianten, namelijk: vriend-in-noodfraude, aan- en verkoopfraude en betaalverzoekfraude. Zo is het aantal registraties over vriend-in-noodfraude in 2022 in vergelijking met het voorliggende jaar met ruim 70% gedaald, bij aan- en verkoopfraude bedraagt de daling 23% en bij betaalverzoekfraude is sprake van een halvering. De daling ten opzichte van de coronaperiode is deels gelegen in het feit dat er gedurende de coronaperiode meer gelegenheid was om online fraude te plegen dan na deze periode. Zo waren mensen meer aangewezen op online diensten en was contact met familie en vrienden vooral online en minder offline. Tevens kan de afname deels het effect zijn van de preventieve aanpak van deze vormen van online fraude. Burgers zijn waarschijnlijk alerter geworden door de vele bewustwordingscampagnes in het kader van vriend-in-noodfraude. Verder zijn er diverse maatregelen getroffen door het Landelijke Meldpunt Internetoplichting (LMIO) en Marktplaats die invloed hebben gehad op aan- en verkoopfraude en betaalverzoekfraude.⁹⁴ Deze vormen van online fraude vinden vaak plaats in de context van tweedehands handelsplatformen zoals Marktplaats.

Het criminele speelveld verandert continu

Online fraudeurs zijn uiterst creatief, wendbaar en adaptief. Hierdoor zijn ze in staat om snel hun methodes aan te passen als reactie op maatschappelijke veranderingen en maatregelen van banken, webshops en de autoriteiten. In de politiestatistiek zien we dit terug in de verschuivingen tussen verschillende vormen van online criminaliteit en subtiele aanpassingen van

MO's die in de basis hetzelfde blijven.

De meest in het oog springende ontwikkeling is die van bankhelpdeskfraude. Het aantal gevallen van bankhelpdeskfraude is binnen de Eenheid Den Haag in 2022 bijna verdubbeld ten opzichte van 2021. Landelijk is er een soortgelijke ontwikkeling. Jarenlang is betaalverzoekfraude de meest voorkomende variant van fraude met internetbankieren/bankgegevens geweest, maar in 2022 heeft bankhelpdeskfraude de overhand. Bankhelpdeskfraude is een vorm van oplichting waarbij het slachtoffer gebeld wordt door een zogenaamde bankmedewerker die hem/haar probeert te overtuigen om geld over te maken naar een veilige "kluisrekening". In veel gevallen "helpt" de oplichter bij het overmaken van een bedrag door gebruik te maken van een Remote Acces Tool (RAT) waarmee de computerbesturing kan worden overgenomen. Ook komt het voor dat de bankpas thuis wordt opgehaald door een koerier of "bankmedewerker". Deze laatste variant komt steeds vaker voor in de tweede helft van 2022.

Verder is BEC-fraude in 2022 toegenomen (zowel landelijk als binnen de Eenheid Den Haag). Business E-mail Compromise (BEC-)fraude is een vorm van fraude, waarbij organisaties met het gebruik van e-mail opgelicht worden. BEC-fraude heeft verschillende verschijningsvormen, maar vaak gaat het om een valse digitale factuur van een bekende zakenpartner of een valse betaalopdracht van een hooggeplaatste medewerker binnen het bedrijf. De stijging is te herleiden tot de BEC-fraudevariant waarbij de baas een werknemer verzoekt met spoed gift cards (bijvoorbeeld iTunes kaarten) aan te schaffen en de codes van de gift cards door te geven.⁹⁵ Mogelijk kiezen oplichters in toenemende mate voor deze variant, omdat het financiële spoor bij de cash-out lastig te traceren is en gift cards makkelijk verhandelbaar of inwisselbaar zijn. Zo is uit onderzoek gebleken dat de cash-out bij gift cards opvallend snel gaat.⁹⁶

De verwachting is dat online fraude een aantrekkelijk verdienmodel voor criminelen zal blijven. Het blijft voor online fraudeurs eenvoudig om in relatief korte tijd veel geld te verdienen. Online fraude is namelijk schaalbaar: in één keer kunnen meerdere slachtoffers verspreid over het land getroffen worden. Daarnaast wordt het voor fraudeurs steeds makkelijker om online fraude te plegen gezien de vele tools en handleidingen die hiervoor online in omloop zijn.

Ook is de pakkans voor online fraudeurs, met uitzondering van de geldezels, nog steeds laag.

Grotere gemiddelde schade door online fraude

Hoewel het aantal registraties over online fraude is gedaald, is het totale gemelde schadebedrag van online fraude niet lager geworden. Zo bedroeg de totale schade van aan- en verkoopfraude in 2021 in de Eenheid Den Haag bijna een miljoen euro. In 2022 bedroeg dat ruim 1,2 miljoen euro.⁹⁷ De hoogte van het totale schadebedrag van registraties over fraude en oplichting met een cybercrimecomponent was in 2021 bijna 18 miljoen euro en in 2022 bijna 21 miljoen euro. Deze stijging vloeit vooral voort uit incidentele uitschieters bij beleggingsfraude en diefstal van cryptomunten waarbij hoge schadebedragen gemeld worden. Toch zien we ook bij fraude met internetbankieren/bankgegevens – ondanks het gedaalde aantal aangiften – dat de schade met rond de 7,5 miljoen euro – niet is afgenomen maar ongeveer gelijk is gebleven. De gemiddelde schade is dus toegenomen. Dit is terug te voeren op verschuivingen tussen verschijningsvormen binnen fraude met internetbankieren/bankgegevens. Zoals hiervoor is genoemd is het aandeel van bankhelpdeskfraude toegenomen in 2022 en het aandeel betaalverzoekfraude afgenomen. De schadebedragen bij bankhelpdeskfraude zijn gemiddeld veel hoger dan de gemiddelde schadebedragen bij andere MO's zoals betaalverzoekfraude.

Naast materiele schade, raakt online fraude mensen in hun persoonlijke levenssfeer. Onderzoeken blijven bevestigen dat online fraude voor slachtoffers flinke immateriële gevolgen kan hebben zoals emotionele schade en verlies van vertrouwen in online diensten. Uit een recent onderzoek blijkt dat slachtoffers van online oplichting vaker negatieve gevoelens zoals schaamte ervaren dan slachtoffers van traditionele criminaliteit.⁹⁸

Zorgen over betrokkenheid jeugd bij online fraude blijven bestaan

In onderzoeken naar online fraude blijven voornamelijk jeugdige verdachten in beeld komen. Daarbij gaat het bij een substantieel aandeel vermoedelijk om geldezels. Hoewel het aantal verdachten van online fraude is afgenomen in 2022 blijft naar voren komen dat een relatief groot

aandeel van de verdachten in de leeftijd van 18 t/m 24 jaar is. Sociale media versterken de aantrekkingskracht voor jongeren om zich in te laten met online fraude onder meer door de wervende rol die influencers spelen. Doordat sommige criminele jeugdgroepen hun werkterrein in de afgelopen jaren hebben uitgebreid met online fraudedelicten zijn er zorgen over het toenemend geweldgebruik onder de verdachten van online fraude.

Ouderen vormen een kwetsbare groep

Ouderen zijn een makkelijk doelwit voor specifieke online fraudedelicten zoals bankhelpdeskfraude en vriend-in-noodfraude. Slachtoffers van deze delicten zijn relatief vaak 65 jaar en ouder. Bankhelpdeskfraude gaat zoals aangegeven steeds vaker gepaard met een fysiek bezoek van de daders. Dit vergroot de impact op de slachtoffers.

Ransomware

Minder ransomware-aanvallen in 2022

Bij een ransomware-aanval worden met crimineel oogmerk bestanden en systemen versleuteld. Vervolgens wordt losgeld geëist voor het weer toegankelijk maken van de bestanden en systemen. In de afgelopen jaren kwamen regelmatig gevallen van ransomware in het nieuws, ook binnen de Eenheid Den Haag.⁹⁹ Er bestaat veel onduidelijkheid over de omvang en schade van ransomware-aanvallen. Het gebrek aan betrouwbare data is wereldwijd een probleem.¹⁰⁰ Om toch zicht te krijgen op het fenomeen ransomware analyseren specialisten voor het landelijk Ransomware intelbeeld politieaangiftes, informatie van het NCSC en de leakpages van diverse ransomware-groepen.¹⁰¹ Op basis hiervan kan voorzichtig gesteld worden dat er in 2022 minder ransomware-aanvallen waren in vergelijking met voorgaande jaren.¹⁰² Dit houdt mogelijk verband met de oorlog in Oekraïne¹⁰³, de zogenoemde Conti-leaks (interne gesprekken van de ransomwaregroep Conti zijn in februari 2022 openbaar gemaakt)¹⁰⁴ en doordat organisaties steeds weerbaarder worden voor aanvallen door te investeren in een goed back-up beleid, het beveiligen van netwerken en voorlichting van personeel.

De impact en schade blijft onverminderd groot

Hoewel signalen erop duiden dat het aantal ransomware-aanvallen is teruggelopen, hebben de aanvallen in 2022 wederom veel impact gehad, ook in Nederland. Groepen als BlackCat, Qlocker, Conti, Lockbit en Hive maakten Nederlandse slachtoffers met een gemiddeld geëist losgeldbedrag van ruim €700.000.¹⁰⁵ Een voorbeeld is de hack door BlackCat op ID-ware, de leverancier van de Rijkspas, in september 2022 waarbij gegevens van Rijksambtenaren zijn buitgemaakt.¹⁰⁶ De schade van ransomware-aanvallen wordt niet alleen veroorzaakt door het betaalde losgeld, maar ook door het verlies aan bedrijfscontinuïteit, gevolgschade, herstelkosten en datalekken. Zware georganiseerde cybercriminaliteit zoals ransomware heeft qua schade en criminele opbrengsten een industriële omvang aangenomen.¹⁰⁷ In de afgelopen jaren is ransomware dan ook binnen de Europese Unie (EU) bestempeld als een van de grootste cyberdreigingen.¹⁰⁸ Het NCSC beschouwt ransomware sinds 2021 als een risico voor de nationale veiligheid.¹⁰⁹ Ransomware kan namelijk tot gevolg hebben dat de bedrijfscontinuïteit van vitale organisaties verstoord wordt of dat gevoelige informatie op straat komt te liggen.

Het criminele landschap is voortdurend in ontwikkeling

Ransomware is een vorm van cybercrime die zich blijft evolueren. Cybercriminelen gaan namelijk steeds geraffineerder te werk. De aanvalstechnieken van ransomware-groepen blijven in ontwikkeling met als doel maximaal financieel gewin te bereiken.

Ook de samenstelling van de ransomware-groepen verandert continu. Groepen verdwijnen en komen terug in een nieuwe samenstelling en/of onder een nieuwe naam. Voor onderzoekers is het soms een uitdaging om te begrijpen hoe groepen met elkaar verweven zijn.¹¹⁰

Een trend is het toenemende gebruik van Ransomware-as-a-Service (RaaS): een verdienmodel waardoor ransomware-ontwikkelaars hun malware op grote schaal kunnen aanbieden zonder zelf direct risico te lopen door de autoriteiten gepakt te worden; ze voeren immers niet zelf de aanvallen uit. Ook wordt het uitvoeren van ransomware-aanvallen toegankelijker voor criminelen zonder

programmeervaardigheden. Daarnaast hebben criminelen door RaaS meer tijd om zich volledig te specialiseren in een onderdeel van het criminele proces. Door deze specialisatie worden ransomware groepen wendbaarder en professioneler en de aanvallen complexer.¹¹¹

Een andere trend is dat meer ransomware-groepen enkel data stelen bij hun slachtoffers en hen afpersen met de publicatie daarvan.¹¹² Deze groepen versleutelen niet langer de data van hun slachtoffers. Dit maakt de doorlooptijd van aanvallen korter en de kans op fouten kleiner.

Cryptovaluta

Cryptovaluta en NFT's zijn aantrekkelijk voor cybercriminelen

Cryptovaluta worden als betaalmiddel vooral gebruikt bij geavanceerde online criminaliteit. Zo is de Bitcoin tot op heden nog een belangrijk betaalmiddel voor slachtoffers van bijvoorbeeld ransomware. Bovendien gebruiken criminele groeperingen Bitcoins voor het afnemen van bepaalde diensten die online criminaliteit faciliteren. De tendens is dat Bitcoins in het witwastraject massaal worden omgezet in andere cryptovaluta zoals Ethereum.

In AVB van 2022 is aangegeven dat Non Fungible Tokens (NFT's) nieuwe witwasmogelijkheden zouden bieden, maar de aankoop van NFT's met crimineel geld lijkt alweer op zijn retour. Waarschijnlijk komt dit omdat de hype rondom NFT's weer voorbij is. Niettemin blijven NFT's van waarde in bijvoorbeeld de kunstwereld.¹¹³ Hierdoor blijven NFT's interessant voor criminelen.

Overige ontwikkelingen

Digitale dreigingen door geopolitieke spanningen

Voortdurend worden er digitale aanvallen uitgevoerd in de context van het conflict tussen Oekraïne en Rusland. Veel van deze aanvallen worden uitgevoerd door niet-statelijke actoren die zich in de oorlog hebben gemengd. Het gaat hierbij om zowel pro- als anti-Russische criminele hackersgroepen en politiek gemotiveerde hackerscollectieven.¹¹⁴ Een veelvoorkomende aanvalstechniek onder deze groepen is het uitvoeren van DDoS-aanvallen. Vooralnog hebben de digitale aanvallen in relatie tot de oorlog in Oekraïne niet geleid tot grote verstoringen in Nederland.¹¹⁵ Hoewel het dreigingsbeeld op dit moment stabiel is, sluit het NCSC eventuele gevolgen van digitale aanvallen in relatie tot de oorlog in Oekraïne in Nederland niet uit.¹¹⁶

Technologische ontwikkelingen bieden nieuwe kansen voor cybercriminelen

Technologische ontwikkelingen als ChatGPT, deepfakes en de Metaverse kunnen cybercriminelen (in de toekomst) in staat stellen hun werkwijze te optimaliseren.

In december 2022 is de app ChatGPT gelanceerd. Sindsdien is het de snelst groeiende app ooit met op dit moment ruim 100 miljoen gebruikers.¹¹⁷ ChatGPT is een chatbot, een vorm van artificial intelligence (AI), die antwoord heeft op bijna elke vraag. Het is gebaseerd op een taalmodel waardoor ChatGPT verbanden kan leggen en teksten kan aanpassen aan een bepaalde context. Met behulp van ChatGPT kunnen creatieve teksten worden geschreven of volledig worden vertaald. Hoewel ChatGPT geen antwoord op vragen geeft die direct betrekking hebben op strafrechtelijke feiten, kan de tool toch mogelijkheden bieden voor cybercriminele doeleinden.¹¹⁸ Zo kan de ChatGPT gebruikt worden voor verschillende typen cybercrime om een foutloze, overtuigende tekst genereren waarmee een slachtoffer gemanipuleerd kan worden om tot betaling over te gaan.

Verder wordt al enige tijd gevreesd voor de mogelijkheden die synthetische media, zoals deepfakes, bieden. In het Algemeen Veiligheidsbeeld 2021 is de verwachting

uitgesproken dat deepfakes in toenemende mate gebruikt zouden worden voor criminele doeleinden.¹¹⁹ Bij de politie zijn hier vooralsnog geen voorbeelden van bekend. Wel blijft de techniek achter deepfakes zich ontwikkelen waardoor deze steeds realistischer worden.¹²⁰ Daarmee zal het voor eenieder moeilijker worden om een deepfake te kunnen onderscheiden van een echte opname. Verder is er geen specialistische kennis meer nodig om deepfakes te creëren. Via websites en apps kan je tegen betaling een verzoek doen. Het risico dat deepfakes gebruikt zullen worden voor criminele doeleinden wordt daardoor steeds groter.

Meerdere grote bedrijven zijn bezig met het ontwikkelen van een Metaverse; een potentieel allesomvattende online wereld waarin een groot deel van ons leven wordt geïntegreerd, een synthetische realiteit. De ontwikkelingen die plaatsvinden rond de Metaverse hebben een keerzijde. Binnen de cybersecuritywereld bestaan er namelijk zorgen over deze ontwikkelingen met het oog op cybercrime. Kwaadwillenden kunnen bijvoorbeeld - door middel van hacking - toegang krijgen tot persoonsgegevens, gevoelige informatie en virtuele eigendommen die vervolgens doorverkocht kunnen worden.¹²¹

Conclusie

In dit Algemeen Veiligheidsbeeld van de Eenheid Den Haag zijn de meest relevante trends en ontwikkelingen op het gebied van criminaliteit en veiligheid beschreven. Veel veranderingen in de samenleving hebben een relatie met elkaar en beïnvloeden direct of indirect het werk van de politie. Jaarlijks beschrijven wij de ontwikkelingen die we zien vanuit de overtuiging dat een goede intelligence positie kan helpen bij het maken van de juiste keuzes voor de toekomst.

De totale (aangifte)criminaliteit neemt weer iets toe maar sinds 2017 kan beter gesproken worden van een stabilisering na een jarenlange daling die daaraan voorafging. Dit blijkt uit zowel de politiecijfers (waaronder aangiftes) als uit slachtofferenquêtes (waaronder de veiligheidsmonitor). De toename van het aantal minderjarigen als verdachte is opvallend. Woon- en jeugdoverlast zijn na een piek in 2020 en 2021 weer ongeveer op het niveau van voor corona maar overlast door kwetsbare groepen blijft toenemen.

Anti-overheidsstemmingen laaien nog regelmatig op. Die protesten gaan over een breed palet aan beleidsthema's. In februari 2022 brak met de Russische inval in Oekraïne een internationale crisis uit die zijn weerslag heeft op de Nederlandse samenleving, bijvoorbeeld in de vorm van vluchtelingen en protesten rond ambassades in Den Haag, en polariserende berichten over de internationale politiek. Daarnaast brengen vluchtelingenstromen een risico op uitbuiting met zich mee. Klimaatverandering en milieuproblematiek werden in 2022 centrale thema's in het maatschappelijk debat én in de openbare ruimte: zowel boeren- als klimaatactivisten gingen de straat op om te protesteren, tegen stikstofmaatregelen of juist voor een meer ingrijpend klimaatbeleid.

Het aantal demonstraties in de Eenheid Den Haag is verder toegenomen. Het aantal demonstraties met politiebegeleiding is hoger dan ooit. Demonstraties en andere uitingen van maatschappelijk ongenoegen hebben in vergelijking met de coronaperiode minder vaak geleid tot geweld of grootschalige confrontaties met de politie. Een aanslag met een jihadistisch motief blijft voorstelbaar maar vooral de dreiging vanuit het rechtsextremisme neemt toe. Accelerationisme blijft daarbij de voornaamste geweldsdreiging.

Nederland speelt een belangrijke rol in de productie van cannabis en synthetische drugs en de verwerking en het transport van cocaïne en heroïne. Uit meerdere opsporingsonderzoeken blijkt dat subjecten uit de Eenheid Den Haag een belangrijke rol spelen in de internationale cocaïnehandel. Het aantal jongvolwassen verdachten is de afgelopen jaren toegenomen. De hoeveelheid aangetroffen productielocaties van synthetische drugs is binnen de eenheid in 2022 fors toegenomen. Het aantal aangetroffen hennepkwekerijen blijft afnemen. Uit recente analyses blijkt dat drugsnetwerken vaak in meerdere drugsmarkten actief zijn.

Het aantal personen dat door moord of doodslag om het leven is gekomen is relatief laag maar het aantal incidenten in de context van huiselijk geweld is in de afgelopen jaren hoger dan in voorgaande periode. Het aantal (ernstige) geweldsincidenten waar minderjarigen bij zijn betrokken neemt toe en er zijn zorgen om wapenbezit. Rivaliteit tussen jeugdgroepen blijkt een belangrijke rol te spelen bij een aantal ernstige geweldsincidenten in de afgelopen jaren.

Het afgelopen jaar hebben in de Eenheid Den Haag wederom geen liquidaties plaatsgevonden. Wel vond een aantal aanslagen plaats met explosieven of door het beschieten van panden. Een groot deel van deze incidenten is te herleiden tot onenigheid met betrekking tot drugshandel en/of productie. Daarnaast zijn personen uit deze eenheid verdacht van drugs gerelateerd excessief geweld buiten de eenheid. De geweldsdreiging, met verschillende achtergronden, vraagt veel inzet van politiemensen in het stelsel bewaken en beveiligen.

Technologische ontwikkelingen blijven elkaar opvolgen. Dat biedt kansen maar ook in toenemende mate risico's. Digitalisering raakt het politiewerk in de volle breedte. Het aantal aangiften van online fraude is ten opzichte van 2021 flink

afgenomen maar blijft hoger dan voor corona en het gemiddelde schadebedrag neemt toe. Verschillende vormen van cybercrime, waaronder ransomware hebben grote invloed op de betrokkenen en vormen ook de komende tijd een dreiging voor bedrijven. Ook andere vormen van criminaliteit hebben in toenemende mate een digitale component waaronder bedreigingen en drugshandel. Dat digitalisering ook kansen biedt blijkt onder andere uit een toenemend aantal rechtszaken waarin onderschepte crypto communicatie belangrijk bewijs levert. Begin dit jaar werd bekend gemaakt dat er wederom een cryptocommunicatiedienst is ontmanteld en er maandenlang is meegelezen in het berichtenverkeer van criminelen.

De samenleving verandert en de politie beweegt mee. Soms vraagt dat om balanceren tussen het handhaven van de openbare orde en het ruimte geven aan de vrijheid van meningsuiting. Op andere momenten vraagt het moeilijke keuzes m.b.t. de inzet van beperkte capaciteit bij de politie en haar partners. In een context van een fors personeelstekort en hoge inzet op demonstraties en bewakingstaken wordt tegelijk verwacht dat er meer aandacht komt voor ondermijning en online criminaliteit. Dit vraagt veel van de mensen in de politieorganisatie die zich 24/7 inzetten voor een veiligere samenleving en het beschermen van de democratische rechtsstaat. Een democratische rechtsstaat die regelmatig onder druk staat maar die gelukkig ook telkens weerbaar blijkt.

Inleiding

1. Vanuit de DRIO clusters en expertise groepen zijn in maart rapportages opgeleverd t.b.v. dit algemeen veiligheidsbeeld. Dit betreft politie interne documenten. Dit algemeen veiligheidsbeeld bestaat voor een belangrijk deel uit een samenvatting van deze rapportages.

Ontwikkelingen aangiftecriminaliteit en overlast

2. Hierbij zijn zogenoemde haaldelicten buiten beschouwing gelaten. Dan gaat het onder meer om verkeersmisdrijven en drugsmisdrijven, welke in beeld komen door controles/onderzoek door de politie. Het totaal misdrijven (inclusief haaldelicten) bedroeg in 2022: 93.783 (7% toename ten opzichte van 2021).
3. Officieel geen high impact crime maar we hebben eerder nog weleens gezien dat er verplaatsing kan zijn van diefstallen in de woning naar diefstallen rondom de woning (uit bijv. schuren, tuinhuizen etc.).
4. Het aantal mishandelingen in het privé-domein (woning) – betreft hier vaak huiselijk geweld maar kan bijv. ook gaan om burenruzies - is in de afgelopen jaren relatief stabiel gebleven.
5. Zo waren er in 2013/2014 nog rond de 6.000 registreerde mishandelingen.
6. Dit is hoger dan in andere jaren met hogere aantallen, namelijk in 2021 (369) en 2019 (364) en een stuk hoger dan voor 2019 (rond de 300).
7. (poging) zware mishandeling en (poging) moord/doodslag
8. Het gaat hier om een optelling van de maatklassen die vallen onder de INP-categorie ‘horizontale fraude’ en wat er op basis van Landelijke Cybercrimequery (LCQ) is gescoord als online fraude in andere maatklassen (veelal in maatklasse F90).
9. Op basis van GMS – het systeem waarin de meldingen van burgers in eerste instantie worden vastgelegd – zien we in 2022 een lager aantal incidenten jeugdoverlast dan in 2019 en komt het aantal meer op het niveau van 2018. Mogelijke verklaring is de toegenomen aandacht voor jeugdoverlast vanuit de politie hetgeen vooral tot uiting komt in de BVH (meer meldingen jeugdoverlast opgevolgd en als zodanig vastgelegd).
10. De (ervaren) overlast door daklozen vloeit nog weleens voort uit alcohol en drugsgebruik en kan dan ook onder die noemer worden weggeschreven in de politiestructuren. De stijging ten opzichte van de coronajaren kan ook voor een belangrijk deel worden verklaard door het groter geworden uitgaanspubliek en de daarmee gepaarde overlast door alcohol en drugsgebruik.
11. Op basis van GMS (zie ook vorige voetnoot) is de toename van het totaal van de getoonde overlast categorieën ten opzichte van 2019 minder groot maar toch ook bijna 20% (het gaat om de categorieën overlast personen, geluidsoverlast en overlast door jeugd).

Openbare orde, contraterrore, extremisme & radicalisering

12. AIVD, Anti-institutioneel extremisme, via: aivd.nl/onderwerpen/extremisme/anti-institutioneel-extremisme. Een belangrijk kanttekening hierbij is dat de werkzaamheden van de AIVD uitsluitend zijn gericht op extremisme, niet op activisme.
13. Het gaat bij misdrijven openbaar gezag om ‘wederspanning/verzet’, ‘het niet voldoen aan bevel/vordering’ en ‘overige misdrijven tegen het openbaar gezag’
14. AIVD (2023) Jaarverslag 2023
15. Deze ontwikkeling werd al gesignaleerd in het Algemeen Veiligheidsbeeld van vorig jaar, en is in het afgelopen jaar verder doorgezet.
16. Blijkt uit interne documenten zoals beschreven in het clusterbeeld OO CTER.
17. DRIO Den Haag OOCter, Update soeverein gedachtegoed, 6 december 2022.
18. NOS, ‘Dode bij huiszoeking in België in onderzoek naar rechtsextremisme’, 28 september 2022.
19. <https://www.ad.nl/binnenland/shovelchauffeur-johan-r-erkent-als-soeverein-mens-rechtspraak-niet>.

Eindnoten

20. AIVD (2023) Jaarverslag 2022
21. NCTV, DTN 52, mei 2020.
22. NCTV, DTN, 57.
23. Blijkt uit interne documenten zoals beschreven in het clusterbeeld OO CTER.
24. Blijkt uit interne documenten zoals beschreven in het clusterbeeld OO CTER.
25. Blijkt uit interne documenten zoals beschreven in het clusterbeeld OO CTER.
26. Zie bijvoorbeeld BBC News, 'Just Stop Oil protesters leave Grays tunnel after 13 days', 4 september 2022
27. NCTV, DTN 57, 2022.
28. Idem
29. AIVD (2023) Jaarverslag 2023
30. Algemeen Dagblad, "Pegida-voorman verscheurt koran bij demonstratie voor gebouw Tweede Kamer," (januari 2023) <https://www.ad.nl/den-haag/pegida-voorman-verscheurt-koran-bij-demonstratie-voor-gebouw-tweede-kamer~ad60e4c6/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%2F>.
31. Algemeen Dagblad, "Rechts-extremist verbrandt koran voor Turkse ambassade in Zweden," (januari 2023) <https://www.ad.nl/buitenland/rechts-extremist-verbrandt-koran-voor-turkse-ambassade-in-zweden~a8b7ea6b/>.

Drugs

32. Tops P., van Valkenhoef J., van der Torre E., e.a (2018). *Waar een klein land groot in kan zijn*.
33. Europol, E.M, (2020). *EU Drug Markets: Impact of COVID-19. Luxembourg: Publication Office of the European Union*.
34. Chessa, T., Van Mantgem, J. en Irma Vermeulen, I. (2022). *De narcostand van Nederland*.
35. Irma Vermeulen, I., Van der Leest, W. en Dirksen, V. (2018). *De doorvoer van cocaïne via Nederland*.
36. Politie Eenheid Den Haag (2022). *Algemeen veiligheidsbeeld*.
37. Politie (2021). *Nationaal intelligencebeeld drugsmarkten*.
38. Politie Eenheid Den Haag (2023). *Clusterbeeld tbv AVB SOC Drugs*
39. Informatiecentrum Haven (2023). *Informatierapport cocaïnevangsten 2020-2022*.
40. Ministerie van Financiën. (2023). *Douane onderschept fors meer drugs in de post*. Geraadpleegd op 15 maart 2023, van <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/01/26/douane-onderschept-fors-meer-drugs-in-de-post>
41. Driessen, C., & Meeus, J. (2023). *Deze 'drugsoorlog' is geen Vlaams onderonsje – Nederlanders spelen prominente rol*. NRC. Geraadpleegd op 15 maart 2023, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/01/10/omgekomen-11-jarig-meisjetragisch-dieptepunt-in-drugsoorlog-op-vlaamsgrondgebied a4153799>
42. Politie (2022). *Nationaal operationeel Beeld SOC drugs – november 2022*
43. Politie Eenheid Den Haag – DRIO (2022). *Trendbeeld drugs – 3*.
44. Politie Landelijke Eenheid (2022). *Nationaal Tactisch Beeld Drugs*.
45. UNODC (2022) *World Drug Report 2022*
46. International Narcotics Control Board (2022, 19 januari). *Project Prism Alert NO.1/22*
47. Politie (2022). *Nationaal operationeel Beeld SOC drugs – februari 2022*
48. MMA meldingen zonder instap zijn niet meegenomen in deze cijfers.

Eindnoten

49. Europol (2022). Complexities and conveniences in the international drug trade.
50. Trimbos-instituut (2023). Methamfetamine. Geraadpleegd op 17 maart 2023 van <https://www.trimbos.nl/kennis/drugs/crystal-meth-methamfetamine/>
51. <https://www.omroepwest.nl/nieuws/4650805/drugslab-ontdekt-na-explosie-in-haagse-woning>
52. Politie (2022). *Nationaal operationeel Beeld SOC drugs – februari 2022*
53. Van der Giessem, M. et al. (2014). *De export van in Nederland geteelde cannabis*.
54. United Nations Office on Drugs and Crime (2016). *World Drug Report 2016*.
55. Oomen, P. en Rigter, S. (2022). THC-concentraties in wiet, nederwiet en hasj in Nederlandse coffeeshops.
56. Van der Giessem, M. et al. (2014). *De export van in Nederland geteelde cannabis*.
57. Trimbos en WODC (2023) *Nationale Drugs Monitor*
58. EMCDDA (2022) *Europees drugsrapport*.
59. Rechtbank Den Haag. (2022). RBDHA:2022:8486 Geraadpleegd op 27 februari 2023, van <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBDHA:2022:8486>
60. Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs (2019). *Risicobeoordeling lachgas*
61. Politie Landelijke Eenheid (2023). *Nationaal operationeel Beeld SOC drugs – maart 2023*.
62. <https://www.amlc.nl/wp-content/uploads/2021/11/Witwassen-wat-is-dat-versie-2018.pdf>

Geweld

63. Algemeen Veiligheidsbeeld 2022
64. Betreft voornamelijk de maatklassen straatroof, overvallen en overige diefstallen met geweld
65. Gaat om zogenoemd ‘expressief geweld’: mishandeling, bedreiging, openlijk geweld en (poging) doodslag
66. Aantal kan ook nog verder ophogen i.v.m. na-ijleffect
67. In 2022 zijn er in de Eenheid Den Haag 23 mes- en steekincidenten met de maatschappelijke klasse doodslag/moord en zware mishandeling (BVH) met minimaal één verdachte in de leeftijd van 12-17 jaar. In 2021 waren dit er 35, in 2020 21 en in 2019 31, maar in 2017 en 2018 waren dit er met respectievelijk 9 en 13 veel minder.
68. Broek, van den, J, Jong, de, J., & Moussaid Y. 2022. Handreiking rivaliserend groepsgedrag in een hybride werkelijkheid. Delft, Den Haag & Zoetermeer. Partner in crime.
69. Broek, van den, J, Jong, de, J., & Moussaid Y. 2022. Handreiking rivaliserend groepsgedrag in een hybride werkelijkheid. Delft, Den Haag & Zoetermeer. Partner in crime.
70. Politie DLIO (2023). SOC Geweld Nationaal operationeel beeld februari 2023.
71. Politie DLIO (2022). SOC Geweld Nationaal operationeel beeld maart 2022.
72. Politie Landelijke Eenheid (2022). Nationaal operationeel Beeld SOC drugs – november 2022.
73. NOS (2022, 5 januari), ‘Politie pakt man met brandende fakkel op bij huis D66-leider Sigrig Kaag’, via: <https://nos.nl/artikel/2412074-politie-pakt-man-met-brandende-fakkel-op-bij-huis-d66-leider-sigrig-kaag>
74. NOS (2022, 10 juni), ‘Protesterende boeren voor de deur bij minister Van der Wal’, via: <https://nos.nl/collectie/13901/artikel/2432225-protesterende-boeren-voor-de-deur-bij-minister-van-der-wal>
75. D. Yesilgöz-Zegerius, minister van Justitie en Veiligheid, ‘Brief regering: Tweede halfjaarbericht Politie 2022’, Bijlage 7 Uitbreiding Team Bedreigde Politici van de Politie, 14 december 2022.
76. Politie, ‘Steeds meer meldingen van bedreiging politici’, 30 september 2022 via: <https://www.politie.nl/nieuws/2022/september/30/00-steeds-meer-meldingen-van-bedreiging-politici.html> Zie ook NOS, Recordaantal meldingen bedreigde politici, 15 december 2022.

Mensenhandel

77. Artikel 273f Wetboek van Strafrecht
78. Artikel 197a Wetboek van Strafrecht
79. Van Dijk, J., Cruyff, M. & van der Heijden, P. (2021). Multiple Systems Estimation Slachtoffers Mensenhandel Nederland 2016-2019. WODC Rapport: Tilburg University.
80. UNODC & NRM (2017). Monitoring Target 16.2 of the United Nations Sustainable Development Goals.
81. Acht van de 65 personen waren minderjarig op het moment dat hij een intakegesprek hadden (12%).
82. Zie bijvoorbeeld: “Zo ging de Rolex-bende te werk: ‘Papucho’ ronselde 14-jarige om gewapende overval te plegen” (Algemeen Dagblad, 28-02-2023), “Criminelen dwingen duizenden jongeren tot misdaad: ‘In dat wereldje ben je roofdier of prooi’” (Het Parool, 30-06-2022) en “Uniek inkijkje in plofkraakwereld: Jonge ventjes ronselen, Audi’s jatten en bergen geld binnenharken (Brabants Dagblad, 11-02-2023).
83. Zie bijvoorbeeld: “Zijn door criminelen geronselde jongens niet óók slachtoffers?” (Algemeen Dagblad, 14-01-2023).
84. Van de eerstelijns professionals die meewerkten aan een peiling van het CKM gaf 47% aan dat zij de afgelopen twee jaar direct en/of indirect te maken hebben gehad met een slachtoffer van criminele uitbuiting. Een grove schatting leert dat het aantal geschatte slachtoffers alleen in Rotterdam al neer komt op tenminste 686 slachtoffers. De verwachting is dat er binnen de Eenheid Den Haag minimaal eenzelfde aantal slachtoffers woont. Zie: Leito, T.L.M., Van Bommel, S. & Noteboom, F. (2021). Het misdrijf voorbij: Een verkenning naar criminele uitbuiting in Rotterdam. Capelle a/d IJssel: CKM en Noteboom, F., Landers, S., Ceuleers, S. & van Bommel, S. (2020). Dader of slachtoffer? Criminele uitbuiting: Een verkenning onder Nederlandse scholen. Capelle a/d IJssel: CKM.
85. Zie: <https://www.hetckm.nl/projecten-en-onderzoek/onderzoek-criminele-uitbuiting-van-minderjarigen/4>
86. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel geweld tegen kinderen (2021). Dadermonitor mensenhandel 2015-2019. Den Haag: BNRM.
87. Van de zeven signalen betrof het bij twee signalen een minderjarig (vermoedelijk) slachtoffer en bij twee signalen een persoon van 19 jaar op het moment dat het signaal binnen kwam. In alle vier de gevallen betrof het een persoon met een Nederlandse nationaliteit (drie mannen en één vrouw).
88. Leito, T.L.M., Van Bommel, S.R. en Noteboom, F. (2022). Kijken met andere ogen: Een landelijke verkenning naar criminele uitbuiting in dertien (middel)grote gemeenten in Nederland. Het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel: Capelle aan den IJssel.
89. L. Godschalk (2023). Signalen van criminele uitbuiting in verhoren van drugsdelicten. Interne publicatie: DRIO Den Haag
90. Dadermonitor (2022), p.88
91. “OM: Tientallen tot honderden Eritreeërs in Nederland zijn afgeperst en mishandeld door smokkelbendes” (Trouw, 25-02-2023). Dit persbericht was uitgebracht door het Openbaar Ministerie. In het onderzoek zijn zeven verdachten voor de rechter gebracht. Dit is het resultaat van projectgroep Thalassa, een internationaal samenwerkingsverband dat vanuit de Koninklijke Marechaussee wordt gedraaid.
92. MEMO Nationaal Vreemdelingen Intelligenceknooppunt (NVIK) dd. 03-03-2023. Kenmerk: Verhoogde asielinstream en DLIO

Online criminaliteit

93. Het gaat hier om een optelling van de maatklassen die vallen onder de INP-categorie ‘horizontale fraude’ en wat er op basis van Landelijke Cybercrimequery (LCQ) is gescoord als online fraude in andere maatklassen (veelal in maatklasse F90).

Eindnoten

94. Politie (2022, 3 februari). Politie en Marktplaats bundelen krachten: betaalverzoekfraude met ruim 75% afgenomen. <https://www.politie.nl/nieuws/2023/februari/3/00-politie-en-marktplaats-bundelen-krachten-betaalverzoekfraude-met-ruim-75-afgenomen.html>
95. Politie Eenheid Den Haag (2022). BEC-fraude – ontwikkelingen 2022. Den Haag: Politie Eenheid Den Haag.
96. Tokazowski, R. (2022, 2 november). This is what happens when you give scammers \$500 worth of gift cards. Geraadpleegd via <https://cofense.com/blog/this-is-what-happens-when-you-give-scammers-500-worth-of-gift-cards/#>
97. Op basis van cijfers uit de dashboard LMIO.
98. ABN AMRO (2022, 1 november). Onderzoek: Ruim helft Nederlanders voelt zich dom of schaamt zich na online oplichting. Geraadpleegd via: <https://www.abnamro.com/nl/nieuws/ruim-helft-nederlanders-voelt-zich-dom-of-schaamt-zich-na-online-oplichting>
99. Zie bijvoorbeeld RTL Nieuws (2021, 23 augustus). Grote hack bij ROC Mondriaan: computers plat en bestanden ontoegankelijk. Geraadpleegd via: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5249593/roc-mondriaan-gehackt> en Almekinders (2022, 7 april). ID-ware gehackt, gegevens rijksambtenaren op straat. Geraadpleegd via: <https://www.techzine.nl/nieuws/security/504680/id-ware-gehackt-gegevens-rijksambtenaren-op-sstraat/>
100. ENISA (2022). Enisa Threat Landscape For Ransomware Attacks. Athene: The European Union Agency for Cybersecurity.
101. Op deze websites delen cybercriminelen dat een slachtoffer niet heeft betaald, vaak samen met de data.
102. Politie (2022). Ransomware intelbeeld nr. 5 – jaarbeeld 2022.
103. De sterkste daling was vlak na de invasie van Rusland in Oekraïne. Echter, het verband tussen het conflict in Oekraïne en het afnemende aantal ransomware-aanvallen is vooralsnog lastig te duiden. Wel is bekend dat veel ransomware-groepen afkomstig zijn uit Oekraïne en Rusland.
104. Politie (2022). Ransomware intelbeeld nr. 5 – jaarbeeld 2022.
105. Politie (2022). Ransomware intelbeeld nr. 5 – jaarbeeld 2022.
106. Almekinders (2022, 7 april). ID-ware gehackt, gegevens rijksambtenaren op straat. Geraadpleegd via: <https://www.techzine.nl/nieuws/security/504680/id-ware-gehackt-gegevens-rijksambtenaren-op-sstraat/>
107. NCSC (2022). Cybersecuritybeeld Nederland 2022. Den Haag: Nationaal Cyber Security Centrum.
108. ENISA (2022). Enisa Threat Landscape 2022. Athene: The European Union Agency for Cybersecurity.
109. NCSC (2022). Cybersecuritybeeld Nederland 2022. Den Haag: Nationaal Cyber Security Centrum.
110. ENISA (2022). Enisa Threat Landscape 2022. Athene: The European Union Agency for Cybersecurity.
111. Politie (2022). Ransomware intelbeeld nr. 5 – jaarbeeld 2022.
112. Sentinelone (2022, 20 oktober) Ransoms Without Ransomware, Data Corruption and Other New Tactics in Cyber Extortion. Geraadpleegd via: <https://www.sentinelone.com/blog/ransoms-without-ransomware-data-corruption-and-other-new-tactics-in-cyber-extortion/>
113. Koenis, C. (2022, 21 september). De NFT-markt is ingestort, al blijven sommigen in de technologie geloven. Geraadpleegd via: <https://www.nrc.nl/nieuws/2022/09/21/de-nft-markt-is-ingestort-al-blijven-sommigen-in-de-technologie-geloven-2-a4142761>
114. NCSC (2023, 1 februari). Digitale aanvallen oorlog Oekraïne. Geraadpleegd via: <https://www.ncsc.nl/onderwerpen/oekraïne>

Eindnoten

115. NCSC (2023, 21 februari). Na een jaar oorlog in Oekraïne trekt het NCSC vier belangrijke cybersecuritylessen. Geraadpleegd via: <https://www.ncsc.nl/actueel/nieuws/2023/februari/21/na-eeen-jaar-oorlog-in-oekraïne-trekt-het-ncsc-vier-belangrijke-cybersecuritylessen>
116. NCSC (2023, 21 februari). Na een jaar oorlog in Oekraïne trekt het NCSC vier belangrijke cybersecuritylessen. Geraadpleegd via: <https://www.ncsc.nl/actueel/nieuws/2023/februari/21/na-eeen-jaar-oorlog-in-oekraïne-trekt-het-ncsc-vier-belangrijke-cybersecuritylessen>
117. Hu, K. (2023, 2 februari). ChatGPT sets record for fastest-growing user base - analyst note. Geraadpleegd via: <https://www.reuters.com/technology/chatgpt-sets-record-fastest-growing-user-base-analyst-note-2023-02-01/>
118. De Borst, M. (2023, 23 januari). De impact van ChatGPT op cybercrime. Geraadpleegd via: <https://numbers.amsterdam/nieuws/de-impact-van-chatgpt-op-cybercrime/>
119. Algemeen Veiligheidsbeeld 2021
120. Europol (2022). Facing reality? Law enforcement and the challenges of deepfakes. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
121. Fortinet (2023). Cyber Threat Predictions for 2023. Geraadpleegd via: <https://www.fortinet.com/content/dam/fortinet/assets/white-papers/wp-threat-prediction-2023.pdf>